

A pilisi térség ismertsége Magyarországon és a térség szerepe a hazai turizmusban

FORGÓ FRUzsINA

Közgazdász turizmus-vendéglátás (BA), III. évf.

Turizmus-gazdaságtan tagozat, I. helyezett

Témavezető: dr. Tóthné Igó Zsuzsanna mestertanár

1. Bevezetés

A felgyorsult, modern világban a turizmus fogalma szinte már mindenkiben átértékelődött, és korántsem ugyanazt a tevékenységet értik alatta, mint korábban. A 20. századra már olyan közlekedési eszközök állnak az utazóközönség rendelkezésére, amelyek új távlatokat nyitottak a turistaforgalom számára, ezáltal a turisztikai kínálat palettája jelentősen bővült. Az infrastruktúra fejlődésének köszönhetően a különböző desztinációk minden potenciális érdeklődő számára könnyedén megközelíthetővé váltak, így lassan a tömegturizmus mint általános jelenség beszívargott a köztudatba. Megszűnni látszott az a tendencia, hogy a szabadidő utazással való eltöltése csak a társadalom felső rétegei számára volt elérhető.

A rohamosan bővülő és újszerű szolgáltatások eredményeképpen alakult ki az a szemlélet a köztudatban, hogy a rendelkezésre álló szabadidőt és diszkrécionális jövedelmet minél igényesebb helyen és minél különlegesebb attrakciókra költjük el. Egy hétvégi pihenés esetén is alapvető elvárás, hogy wellness szállodába menjünk, mondván, csak ez a színvonal tudja biztosítani a maximális kikapcsolódást és a nyugalmat a mindennapok terheitől megfáradt pihenni vágyóknak.

Az emberek hozzáállását nagymértékben alakítja a kuponos – voucher – rendszer elterjedése Magyarországon, mely különböző összetételű és nívójú szolgáltatásokat biztosít rendkívül kedvező áron a fogyasztóknak. A jelenlegi gazdasági körülmények között

érthető az igyekvés, hiszen jól tudjuk, hogy a turisztikai termékek nem raktározhatóak, csak az adott időpontban értékesíthetőek, ezért a szálláshelyek a lehető legkedvezőbb ajánlattal szeretnének betörni a piacra a csökkent fizetőképességű magyar lakosság megnyerésére. Meglátásom szerint ezzel azonban egy negatív körforgás vette kezdetét, melyből a szálláshely-értékesítők csak hatalmas küzdelmek árán fognak tudni kitörni: A forint folyamatosan inflálódik, fizetőértéke egyre kisebb, jobb esetben stagnál. Ahhoz, hogy a szálláshelyek továbbra is biztosítani tudják a korábban kínált ajánlataikat a megszokott színvonalon, áraikat előbb-utóbb emelniük kell a kiadásaik növekedésével arányosan. A szolgáltatások ellenértékét ugyanakkor jelentősen csökkenteniük kellett az eredeti árszínvonalról, mikor beléptek a kuponozás világába, ahol, ha meg szeretnék tartani a kivívott pozíciót, garantálniuk kell az alacsony árakat. Ebből az következik, hogy a szállodának igen korlátozott a lehetősége abban az esetben, ha díjait szeretné felemelni a korábbi szintre. Úgy vélem, a vezetőségnek ebben az esetben jelentős forgalomkieséssel kell számolnia, és valószínűleg a foglalások, valamint az eltöltött vendégéjszakák száma is visszaesik, mivel ezt az árszintet a vendégek valószínűleg irreálisan drágának fogják találni a többi hotel kínálatával szemben. Mindezek ellenére a voucher rendszer természetesen mindkét fél számára – szolgáltató és fogyasztó – hordoz igen előnyös vonásokat, mindazonáltal patthelyzetbe kényszeríti a szálláshely-forgalmazókat, mely hosszútávon rájuk nézve korántsem mondható pozitívnak.

A kiadások tekintetében a másik véglet képviselői az extrém sportok szerelmesei, akik a társadalom egy szűk rétegét képezik, és a hobbijuknak való hódolásban számukra a pénz nem szabhat gátat. Puczko és Rátz (2000) szerint a kalandturizmus kategóriájába tartozó tevékenységeket elsősorban a szabadban űzik, melynek lényege, hogy valamilyen új tapasztalatot vagy különleges élményt biztosítson kipróbálója számára. Talán a természeti környezet félelmetessége és gyönyörűsége adja az ilyen jellegű aktivitások mámorát, azonban mivel a szigorú előírásoknak nehéz megfelelni, és a védőfelszerelések beszerzése is komoly anyagi befektetést jelent, ez a fajta tevékenység a magyar lakosság igen csekély részét érinti.

Az aktív turizmuson belül a kalandturizmus mellett mindenképpen szót kell ejtenünk a természeti turizmusról is.

„A természeti turizmus magában foglalja mindazon turisztikai tevékenységeket, amelyek esetében az attrakció alapja a természeti környezet vagy annak valamilyen specifikus összetevője (a növényi- és állatvilág, a geológiai adottságok, a tájkép, az éghajlat).”
(Puczko–Rátz, 2000, p.53.)

A turizmus számtalan altevékenysége közül talán ez mondható a szabadidő eltöltésének legalapvetőbb és legkézenfekvőbb módjának, ám a megváltozott életstílus miatt sajnos ez már nem mondható el teljes bizonyossággal.

Szakdolgozatom témája az aktív, a természeti, illetve a falusi turizmus kutatása a Pilis hegységben, Pilisszentkereszt és Dobogókő térségében.

Fő kérdésem, hogy a pihenés a természetben milyen mértékben jelenik meg a lakosság hétköznapjaiban, melyek az utazást, kimozdulást leginkább motiváló tényezők. Igyekszem feltérképezni a turisták kirándulási szokásait, melyeken belül hiteles képet kívánok kapni arról, hogy egy-egy konkrét természeti vagy vallási helyszín lehet-e utazást kiváltó ok?

Hipotézisem szerint a természetben való túrázás szükséglete napjainkra jelentősen visszaszorult, úgy gondolom, hogy csak azok járnak rendszeresen egy-egy délutáni sétára a Pilis erdeibe, akik a hegység közvetlen közelében laknak, illetve azok a sportolók – legyen szó verseny- vagy hobbiszintű tevékenységről –, akiknek a hegyi terep megfelelő helyszínt biztosít a mozgáshoz. Amennyiben feltételezésem helytálló, azt is igazolni

tudom, hogy a tartózkodási idő mindössze néhány órára korlátozódik, szemben azzal, mikor évtizedekkel korábban a családok akár egy egész napot is eltöltöttek a szabadban.

Állításaimat egy kérdőíves felmérés eredményeivel hitelesítem. A kérdéseim elsősorban a turisták kirándulási szokásaira, a szabadidő eltöltésére vonatkoznak. A mintában részt vevők kiválasztása véletlenszerű, nemtől és kortól függetlenül. A szezonális torzító hatásának elkerülése miatt az adatgyűjtés időszaka egy késő nyári, kora őszi alkalom, a második időpont pedig tavasz eleje.

2. A Pilis hegység turisztikai erőforrásai és attrakciói

1. ábra: A helyiek kilátása a Pilis hegységre

Forrás: Saját fotó

A Pilis hegység (1. ábra) Budapesttől csupán harminc kilométerre található, Magyarország egyik leglátogatottabb turisztikai célpontja. A térség elsősorban az aktív turizmus szerelmeseit vonzza, de a kisgyermekes családok vagy az idősebb korosztály is előszeretettel keresi fel a természeti értékekben gazdag hegyvonulatot hosszabb-rövidebb kirándulások céljából.

Pilisszentkereszt és Dobogókő két aprócska falu, melyek egymástól mindössze hét kilométerre fekszenek. A turisztikai erőforrásaikat azért szeretném egyszerre bemutatni, mert közigazgatásilag egyként kezelik őket, és a turizmus szempontjából is két egymástól elválaszthatatlan desztinációról beszélünk. Az együttes lélekszámuk – 2200 fő körül mozog – jól szemlélteti, hogy önmagukban valójában milyen kicsi településekről beszélünk. Ez azonban ne tévesszen meg senkit, hiszen a Pilis annál több, gyönyörűbbnél gyönyörűbb látnivalót és természeti szépséget tartogat az ide érkező turista számára!

2.1.1. A Dera-patak szurdokvölgye

A szurdokvölgy Pilisszentkereszt alatt húzódik mintegy másfél kilométer hosszan. A Dera-patak a Pilis egyik leglátogatottabb kirándulóhelye, mely kiépített parkolóval és tűzrakóhellyel várja az ide látogatókat. A szurdok évszaktól függetlenül folyamatosan látogatott, ami nem is csoda, hiszen sosem nyújtja kétszer ugyanazt a látványt. Elképzelhető, hogy nyáron a kiszáradt patakmederben fedezhetjük fel a völgyoszorost, míg egy-egy hevesebb esőzés vagy éppen hóolvadás után a duzzadó patakkal kell megküzdenünk a kirándulás során. A pilisszentkereszti szurdokvölgy geológiai természetvédelmi tanösvény tájékoztatója (2004) szerint a völgy elsősorban természeti értéket képvisel, de geomorfológiai jelentősége sem elhanyagolható. A brossura leírása szerint a szurdok kiválóan feltárja a földtörténeti középkor triász időszakának képződményeit.

Az erdei kikapcsolódás közben a tájékozódás és a tanulás lehetősége is biztosított, hiszen a vízfolyás mentén kiépített tanösvény érdekes és hasznos információval várja az érdeklődőket. Az erdő mélyén húzódó szurdok bejárását a patak felett ívelő fahidak segítik, így azok is könnyen bejárhatják a mesés, természet alkotta tájat, akik vonakodnak attól, hogy ruházatuk vizes legyen. A szurdokvölgy népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy része az országos Kéktúra útvonalnak, éppen ezért szükségszerű és elengedhetetlen a folyamatos karbantartás.

„A Visegrádtól néhány kilométerre található pilisszentkereszti szurdokvölgy 2010-ben szintén természetvédelmi fejlesztések helyszíne volt, ahol a völgyön áthaladó Dera-patak medrébe korábban telepített, a víz és a hordalék visszatartását szabályzó műtárgyak megújítása zajlott. A munkálatok legfőbb célja a különleges természeti adottságai és szépsége miatt kedvelt kirándulóhely mentén húzódó patak – mint vizes élőhely – megmentése volt.”¹

A munkálatoknak köszönhetően a hordalék és a víz visszatartása megoldottá vált, így a nagyobb árhullámok nem tudnak kárt okozni a völgyben, megelőzve a korábbi áradatok által okozott súlyos rongálásokat. Ez mind természetvédelmi, mind turisztikai szempontból kiemelten fontos lépésnek tekinthető, hiszen ezzel a vízhez kötődő fajok életterének hosszú távú fennmaradása is biztosítottá vált.

2.1.2. Szentkút; Mária-forrás

A szurdokvölgy mellett elhaladó országút másik oldalán található a Mária-forrás, azaz a Szentkút. Egy aprócska, ám igen takaros kialakított kis kápolnát és egy igényesen kiépített vízforrást rejt az erdő mélye, melyet a pilisszentkereszti és az egész vidék misztikus, csodatévő helyként ismer, amióta a forrás vizének fogyasztása következtében néhányan meggyógyultak. A víznyerő hely jéghideg, kristálytisza folyadékot biztosít a megfáradt turistának, sőt már rendszeres fogyasztókról is beszélhetünk, akik időről időre számtalan hatalmas palackot töltenek meg a gyógyhatású ivóvízzel ottthoni fogyasztás céljából. Olyannyira hívő emberekről is beszélhetünk, akik kizárólag a Szentkút forrásvizéből hajlandóak inni, mi több, már az is megszokott, hogy más megyékből is érkeznek ide a csodatevő nedűért.

Az elbűvölő kápolna a zarándokhelyi mivoltán túl aktívan is megjelenik a vallási közéletben, hiszen a tavaszi és az őszi búcsúk alkalmával miséket is tartanak itt, melyek hatalmas népszerűségnek örvendenek. Ilyenkor a szomszéd falvak és megyék hívőin túl még a falu legidősebb lakosai is csatlakoznak a menethez, hogy meghallgathassák a nem mindennapi istentiszteleti prédikációt.

A Szentkút és a kápolna karbantartására évről évre nagyobb figyelmet fordítanak, padokat építettek a forrás mellé, hogy a természetjárók kellemesen fogyaszthassanak a csodatevő vízből. A Pilis hegység számtalan kevésbé és jobban ismert csermelyt és

¹ http://www.greenfo.hu/hirek/hirek_item.php?hir=24973

patakat bújtat völgyei között, ezek közül a Mária-forrás örvend a legnagyobb ismertségnek, így nem meglepő, hogy az összes fellelhető víznyerő hely közül ez van a legjobban kiépítve. Az idilli környezetben eltöltött pihenő és a frissítő elfogyasztása után a kiránduló több irányba is folytathatja útját, melyben a kihelyezett útjelző táblák hivatottak a könnyebb tájékozódását segíteni.

2.1.3. Zsivány-sziklák

Ha Pilisszentkeresztről az erdőn keresztül, a turistaútvonalon közelítjük meg Dobogókőt, feltétlenül meg kell állnunk a Zsivány-szikláknál. Ezek a hatalmas sziklacsoportok az erdő közepén találhatóak, melyekről a legenda úgy tartja, hogy a zsiványok ide hordták és itt rejtették el a zsákmányaikat, sőt ha ő maguknak is bujdokolniuk kellett, akkor ők is itt kerestek menedéket.

Mivel a képződmény nem látható a turistaútról, ezért fel kell kapaszkodnunk egy kisebb emelkedőn, ahonnan azonnal megpillanthatjuk a haramiák egykori búvóhelyeit. Amennyiben úti céljaink között nem szerepelne állomásként e látványosság, az erdei tábláknak köszönhetően akkor sem kerülheti el figyelmünket, hiszen több helyen is fel van tüntetve az ide vezető út.

2.1.4. Dobogókő vonzaskörzete

Dobogókő egy zsákfalu, és bár sajnos semmilyen olyan mesterséges szolgáltatás nincs itt, amely két-három óránál további maradásra készítené a látogatókat, természeti kincsekben annál inkább bővelkedik, így a pilisi térség legkiemelkedőbb desztinációjának mondható.

Turizmus szempontjából talán a Nagykilátó a leglátogatottabb, ahonnan jó idő esetén káprázatosan szép kilátás tárul elénk a Dunakanyart szemlélve. Ugyancsak nagy érdeklődésnek örvend a Föld szívcsakrája, azaz bolygónk dobogó szíve – a falu elnevezése is innen ered. A szóbeszéd úgy tartja, hogy a Dobogókőre látogató különös harmonikus és nyugalomérzetről számol be, szervezetét a szívcsakra pedig energiával tölti fel, éppen ezért a betegségben szenvedők körében is igen közkedvelt helyszín. A Pilis egyfajta spirituális központként is funkcionál, így nem meglepő, hogy a különböző vallási csoportokhoz tartozó helyszínekkel is találkozhat az érdeklődő.

Télen egyértelműen a síturizmus kerül előtérbe, ekkor a téli sportok szerelmesei töltik meg a település összes üdülőjét, és lépten-nyomon sílécekkel felszerelt utazókba botlik az ember. A pálya földrajzilag kiemelkedő helyen fekszik, mivel ez a sícentrum található legközelebb a fővároshoz, így a budapestiek tudatában elsőszámú síparadicsomként jelenik meg. A Dobogókőért Alapítványnak köszönhetően 2003-tól kezdődően egészen napjainkig folyamatos fejlesztések zajlanak, melyeknek célja a kínált szolgáltatások minőségének növelése és bővítése. (<http://www.dobogokosi.hu/Dobogoko>)

3. Pilisszentkereszt

Pilisszentkereszt egy festői környezetű völgyecskeben fekszik, Budapesttől mindössze harminc kilométerre a Pilis hegy keleti lábánál. A település Magyarország egyik legkedveltebb kiránduló területe, ami érthető, hiszen a pilisi erdők kiváló lehetőséget nyújtanak az aktív turizmus minden formájának.

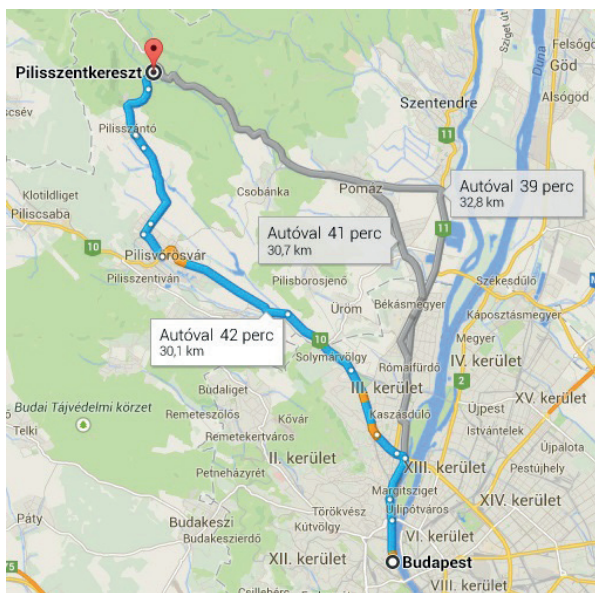
Gregor Papuček (2000) Borovszky Samut idézi, miszerint Pilisszentkeresztet „*[m]ár a XIII. században gyakran említik, a pilisi ciszterczita rendű apátság birtokaként*”. (Papuček, 2002. p.35.) A település szlovák neve Mlynky, melynek magyar jelentése malmocskák. Az elnevezés a 18. században alakult ki a helyiek körében, mivel a faluban számos vízimal-

mot hajtottak a bővizű források. A környező település lakosai mind a „malmokba” vitték őröltetni a gabonájukat, és az elnevezés szépen lassan beivódott a köztudatba.

A 90-es években Dobogókő saját irányítószámmal rendelkezett, bár ennek elsősorban postai megkülönböztető jelentősége volt. Mivel az állandó lakosok száma igen elenyésző mértékű volt – 40 és 70 fő között –, a 90-es évek végén központilag megszüntették önállóságát, és mint üdülőterületet Pilisszentkereszthez csatolták. Szentkereszt maga 17,21 km²-es alapterületével meglehetősen kicsi falucskának számít, ettől függetlenül az 1930-as évektől kezdve rendelkezik önálló üdülőterülettel is, mely a falu peremén található.

Azért e falucskát választottam szakdolgozatom és esettanulmányom témájaként, mert mind a település, mind a térség nagyon kedves szívemnek, nagyon sok időt töltök a pilisi erdőkből, de úgy gondolom, hogy a térség nem kellően ismert, nem kap megfelelő figyelmet, ezért látogatói köre igencsak korlátozott. Úgy vélem, Magyarország területéről a turisták főleg Pest megyéből érkeznek a Pilisbe, és ők is csak azért, mert úgy mond „beleszülettek” ebbe a környezetbe, így a természet iránti igény már fiatalkoruk óta jelen van az életükben.

3.1. A falu megközelítése

2. ábra: Pilisszentkereszt megközelíthetőségei

Pilisszentkeresztre Budapestről legegyszerűbben a 10-es úton (2. ábra) lehet eljutni, a távolság a már korábban említett harminc kilométeres táv, Pilisvörösvár felől pedig a 11-es úton érhető el a falu. A település megközelítése gépjárművel nem jelent akadályt, akár még Esztergomból is át lehet autózni a községbe az erdővel koszorúzott, kacskaringós úton. A település minden irányból megfelelően ki van táblázva, így az eltévedés esélye szinte egyenlő a nullával, annál is inkább, mert a hegyekben nincs túl sok kiépített út, illetve elágazás. Sajnos az útburkolat minősége már nem mondható ilyen jónak, felülete évről évre romlik, és a lakosok bánatára nincs a jövőre nézve felújítási program kilátásba helyezve. A rohamos romlást minden bizonnyal elősegíti a térség földrajzi elhelyezkedése. A hegyen minden évszakban pár fokkal hidegebb van, mint az alacsony-

nyabban fekvő területeken, így télen sokkal gyakoribbak a havazások és a fagyott, csúszós útburkolat. Az autóval érkező turisták maximális kényelmét egy kisebb, kiépített parkolóval kívánja biztosítani a falu, ahol a látogatók leparkolhatják autóikat, és gyalog folytathatják útjukat a különböző túraútvonalakon.

Nem szabad megfeledkezni a motorosokról sem, akik főleg tavasszal és ősszel jelennek meg az utakon. A látogatók jelentős része érkezik motorkerékpáron, ugyanakkor nem elhanyagolható tény, hogy a legtöbb balesetet is ők okozzák. Hasonlóan sok szerencsétlenség történik a nem megfelelő tapasztalattal útnak induló kerékpárosok miatt, akik olykor egész csapatokban tekernek az országúton, nem ritkán egymás mellett beszélgetve, ami rendkívül balesetveszélyes, nem beszélve arról, hogy megnehezítik az autók közlekedését is.

Természetesen tömegközlekedéssel is eljuthatunk Pilisszentkeresztre, de ez már sokkal körülményesebb, mint a személyautóval történő megközelítés. A falu Pilisvörösvár felől kizárólag gépjárművel érhető el, pontosabban Pilisszántóig – a szomszédos faluig – közlekednek volánbuszok, ahonnan gyalog, az erdőn keresztül átsétálhatunk Szentkeresztre, ami mindössze egy négy kilométeres túra. Esztergom felől szintén nehézkes az átjutás, mivel csak dobogókői átszállással lehetséges a település elérése, sőt tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy Esztergomból naponta csak négy busz indul Dobogókőre. Tömegközlekedést igazán csak akkor érdemes választani, ha Budapest felől érkezünk, bár azok, akik a pesti menetrendekhez vannak szokva, továbbra is nehézkesnek fogják találni a kijutást.

Hévvél Pomáz megállóhelyig kell menni, ami harminc percet vesz igénybe, ám – legjobb esetben – csúcsidei forgalomban is csak minden második hév közlekedik Szentendrőig, amelyek érintik Pomáz állomást. Ezt követően távolsági buszra kell ülni, ami már egyenesen Pilisszentkeresztig visz minket, ez újabb harminc perces utazást jelent busszal. A turistaszezonban nem ritka azzal a látvánnyal találkozni, hogy a Pilis annyi érdeklődőt vonz, hogy az emberek nem férnek fel az autóbuszra, sőt már-már az is egészen megszokott, hogy olykor két jármű indítása szükséges, és a férőhely-kapacitás még ekkor sem elegendő a hatalmas tömeg befogadására.

Rengeteg látogató gyalog érkezik a faluba, akár Pomáz, akár Pilisvörösvár vagy Pilisszántó, akár Esztergom felől. Ilyenkor az a bevett gyakorlat, hogy tömegközlekedéssel vagy autóval elmennek a térség határáig, és onnan az erdei ösvényeken érik el végső úti céljukat.

3.2. A falu lakossága

Pilisszentkereszt egy magyar, szlovák és német nemzetiségű község, melyhez – a fentieknek megfelelően – közigazgatásilag hozzátartozik Dobogókő is mint üdülőterület. A magyar mellett szlovák és német önkormányzat is működik a településen, bár a német nemzetiségi csoport jelentősen kisebb lélekszámú, mint a szlovák. A három testület igyekszik harmonikusan együttműködni, így például a magyar polgármesteri hivatal minden nemzeti ünnep alkalmával meghívja a nemzetiségiek képviselőit is, akik szónoklatot tartanak, és együttesen koszorúzzák meg a helyi emlékművet. Az idősek napján is képviselteti magát mindhárom nemzet, ahol beszéddel köszöntik a 70. életévüket betöltött lakosokat. A magyar hivatal látja el a nemzetiségi önkormányzatok pénzügyi, gazdasági feladatait, a kisebbségi rendezvényeket anyagilag támogatják: Minden évben 200 000 forinttal járulnak hozzá a Pilisi Kavalkád – Fánkfesztivál kiadásaihoz.

Ahogy azt korábban említettem, a lakosság száma 2200 fő körül mozog, a pontos adatokat az 1. táblázat szemlélteti 2000-ig visszamenően. Emellett fontosnak találom az oda- és elvándorlások számát is vizsgálni, hiszen 2005-ig Pilisszentkereszt egészen vonzó településnek számított a KSH adatai szerint, mivel eddig az időszakig az odavándorlások száma magasabb volt az elvándorlásokénál.

1. táblázat: Pilisszentkereszt lakossága 2000 és 2012 között

Időszak	Állandó népesség száma (fő)	Odavándorlások száma (fő)	Elvándorlások száma (fő)
2000	2052	94	83
2001	2103	102	51
2002	2117	84	71
2003	2144	116	72
2004	2190	113	70
2005	2214	94	88
2006	2231	90	94
2007	2263	116	105
2008	2243	59	82
2009	2256	60	59
2010	2242	46	74
2011	2239	60	96
2012	2222	60	106

Forrás: KSH, 2011-es népszámlálási adatok alapján egyéni szerkesztés

2011-ig hivatalosan Pilisszentkereszt volt az egyetlen olyan település Magyarországon, ahol a nemzetiségi lakosok száma meghaladta a magyarokét. A legutóbbi népszámlálás adatai szerint Szentkereszt elveszítette ezt a címet, mivel a nemzetiségi aránya jelentősen lecsökkent. A 2011-es népszámlálás adatait a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat: A népesség nemzetiség szerinti megoszlása a 2011-es népszámlálás alapján

A nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint	Fő
Magyar	2013
Cigány (Romani, Beás)	3
Lengyel	5
Német	77
Román	5
Ruszin	3
Szlovák	547
Egyéb	28

Forrás: KSH, 2011-es népszámlálási adatok alapján egyéni szerkesztés

A legutóbbi felmérés szerint 547-en szlováknak, míg 77-en németnek vallották magukat legalább egy szempont alapján. A 2001-es adatokhoz viszonyítva a németek aránya hatszorosára nőtt, 13-ról 77 főre. A szlovákok száma viszont felére csökkent azok körében, akik nemzetiséghez tartóznak vallották magukat, 1185 helyett már csak 547-en jelölték meg ezt a válaszlehetőséget. Még drasztikusabb változást mutat, ha a kulturális értékhez, hagyományokhoz kötődők számát vizsgáljuk – bár a 2011-es felmérés az összesített eredmények mellett nem közli a különböző válaszlehetőségeket megjelölők számát, ellentétben a 2001-essel –, hiszen ebben az esetben 1493 főről esett vissza az érték 547-re.

A 18. században a lakosság száz százaléka szlovák volt, ám ebben az időszakban a lakosságszám sokkal nagyobb ingadozást mutatott, mint a huszadik században, melyet az 3. ábra mutat.

3. ábra: Lakosok száma a 18. században

Forrás: Gregor Papuček adatai alapján egyéni szerkesztés

Az ábra szerint 1774 és 1783 között 122 fővel csökkent a lélekszám a természetes növekedés helyett, majd a két évvel későbbi felmérés szerint 130 lélekkel gyarapodott a lakosok száma. Papuček szerint ez a hirtelen mértékű növekedés a német betelepülők érkezését bizonyítja, ám a könyv szerzője hangsúlyozza, hogy ezen feltevés igazolására konkrét dokumentumok nem állnak rendelkezésre. A lakosság összetételére és a falura vonatkozó adatokat is közölnek az 1784–87-es időszakból, melyet a 3. táblázat foglal össze.

3. táblázat: Lakosok száma a 18. században

Közjogi helyzet	Község
Tulajdonosok	A pesti pálosok
A házak száma	83
A családok száma	105
Jogilag itt élő lakosok száma	528
Férfiak száma	269
Nők száma	257
Serdülők	100

Forrás: Gregor Papuček adatai alapján egyéni szerkesztés

Napjainkban valójában csak a tősgyökeres falubeliek beszélnek folyékonyan szlovákul, akik gyakran még maguk között is így társalognak. A településen szlovák nemzeti-ségű általános iskola működik, a gyerekek intenzíven tanulnak szlovákul, de sajnos általában az iskolai tanulmányok végeztével a szlovák nyelv használata is feledésbe merül.

Az ország teljes lakosságára kiterjedő kutatásnak köszönhetően hiteles képet kaphatunk a népesség gazdasági aktivitásáról (4. táblázat) is, melynek megfelelően a helyiek mindössze 4,25%-a minősül munkanélkülinek, mely az országos átlag alatt van, ellenben a foglalkoztatottak számával, amely 4,1 százalékponttal meghaladja azt. Pilisszentkereszt esetében a foglalkoztatottak száma kifejezetten jó arányúnak mondható, azonban azt meg kell, hogy jegyezzem, hogy a falu a lakosság rendkívül szűk rétegének képes munkát kínálni, így a helyiek jellemzően a közeli városokban vagy a fővárosban vállalnak állást.

4. táblázat: A népesség gazdasági aktivitás szerint (2011)

Gazdasági aktivitás (fő)	Pilisszentkereszt (fő)	Pilisszentkereszt (%)	Magyarország (fő)	Magyarország (%)
Foglalkoztatott	989	43,78	3 942 723	39,68
Munkanélküli	96	4,25	568 497	5,72
Inaktív kereső	541	23,95	2 949 727	29,68
Eltartott	633	28,02	2 476 681	24,92
Összesen	2 259	100,00	9 937 628	100,00

Forrás: KSH, 2011-es népszámlálási adatok alapján egyéni szerkesztés

Pilisszentkereszt erősen őrzi a nemzeti öntudatát. A néptánc és pávakör együttesek rendszeresen tartanak előadásokat, minden évben megrendezik a szlovák népdalok ünnepét és a szlovák bált. A lakosok minden farsangkor útján kísérik a „Simon a Juda”-t. Ez egy szlovák kifejezés, jelentése Simon és Júda, akik egy lovaskocsira erősített párként

táncolják végig Szentkereszt utcáit. A helybéliek ezzel az ünneppel köszöntik a tavaszt, és búcsúztatják a telet. Az egyházi szokások sem maradnak háttérben, a húsvéti körmeneteken majdhogynem az egész falu részt vesz.

Papuček (2000) különösen nagy hangsúlyt fektet a pilisi szlovákok nemzeti öntudatára. Írása szerint a lakosok ellenállást tanúsítottak, mikor magyar nyelvű istentiszteletet szerettek volna bevezetni, és mikor a helyi kántort magyar, külső személyre szerették volna leváltani. Ezen intézkedések ellen aláírásgyűjtésbe fogtak, melyet benyújtottak a felettes szervekhez. A könyv szerzője szerint meglepő ez a rendkívül erős öntudat, hiszen állítása szerint a pilisi szlovákok korábban érkeztek a későbbi Pilisszentkereszt területére, mint ahogy a szlovák etnikumban a nemzeti öntudat kialakult, így a magatartásformát nem volt honnan hozniuk.

3.3. Szolgáltatások

A község óvodája elsődleges céljaként a nemzeti önazonosság megőrzését és ápolását, valamint a nemzeti nyelvi nevelést tűzte ki. Éppen ezért az intézményben mind a magyar, mind a szlovák nyelv oktatása és fejlesztése folyik. Az óvoda minden dolgozója – hét óvónő és egy óvodavezető – megfelelő nyelvvoktatói képesítéssel rendelkezik, ezzel is elősegítve az idegen nyelv megfelelő szinten történő tanítását. Az óvoda vezetése igyekszik minél változatosabb és sokszínűbb programokkal örömtelivé tenni a gyermekek óvodai életét, melyhez a zárt játszótér is nagymértékben hozzájárul.

Az iskolai évek alatt törekednek az óvodában megalapozott nemzeti öntudat továbbélésére. A nevelőtestület azt szeretné elérni, hogy a magyarság mellett ismerjék és tartsák tiszteletben a diákok a szlovák hagyományokat és szokásokat is. Magas színvonalú nyelvi oktatás folyik, a cél, hogy nyolcadik osztály végére minden tanuló szlovák nyelvvizsgát tegyen legalább középszinten. Nagy figyelmet fordítanak a mindennapos testmozgásra, testnevelés óra vagy épp néptánc keretein belül.

A falu viszonylagos kicsi méretéhez képest úgy gondolom, kellően ellátott az egészségügyi szolgáltatásokkal. Minden szolgáltató egységet egy különálló épületegyüttesben helyeztek el a falu centrumában. A lakosok igénybe vehetnek fogorvosi és háziorvosi ellátást, és közvetlenül a rendelők mellett egy jól felszerelt, modern patika áll a receptjeiket kiváltani kívánók rendelkezésére. A kisgyermekes családokról sem feledkeztek meg, az ő helyzetüket kihelyezett védőnő kívánja segíteni.

A magyar és a szlovák önkormányzat is a Pilisszentkereszti Önkormányzati Hivatal területén működött két évvel ezelőttig. A szlovák ház – szlovák önkormányzat – önálló épületet alkotott, de mivel a magyar önkormányzat területére épült, ez sokszor vitát szült a két nemzetiség képviselői között. A konfliktusok elkerülése végett 2012-ben felépítették a Pilisi Szlovákok Központját, egy az előző szlovák háztól teljesen független helyen. Az új létesítmény modernebb és jobban felszerelt, nagyobb az elődjénél, magasabb volumenű rendezvények befogadására alkalmas. Az ünnepélyes átadáson mind a magyar, mind a szlovák államfő jelen volt, ahol reményüket fejezték ki a két nemzet további, sikeres együttműködéséről.

A fentiekén túl a Pilisvörösvár és Vidéke Takarékszövetkezet 1991 óta Szentkeresztben is üzemeltet bankfiókot, amely egyre bővülő szolgáltatásokat nyújt az ügyfeleknek.

3.4. Pilisszentkereszt turizmusa

A faluban mindössze öt panzió található, ami véleményem szerint ki is elégíti a turisztikai keresletet. A térségben a turisták túlnyomóan csak egy-két vendégéjszakát töltenek, esetleg egy-egy hétvégét, ritkább esetben egy hosszú hétvégét.

Mivel a Pilis elsősorban az aktív turizmusnak kedvez, ezért sokkal jelentősebb az átutazó turizmus, hiszen a szintén nagy turisztikai látványosságnak örvendő Dobogókő is Pilisszentkereszten keresztül közelíthető meg. A két település közötti hét kilométeres távolság akár gyalog is kényelmesen megtehető a turistajelzéssel ellátott erdei ösvényeken.

Zömmel a fiatalok és a középkorúak indulnak neki nagyobb túraútvonalaknak, az idősebb korosztály inkább már csak egy-egy könnyed sétára vállalkozik. A kisgyermekesek is szívesen kirándulnak a csemetékkel az erdőkben, ők azonban inkább a friss levegő, a gyermekek mozgási igénye miatt indulnak útnak, mintsem a turisztikai látványosságok miatt. Pilisszentkereszt egy kis túraparadicsomnak is mondható, számtalan erdei ösvény öleli körül a falut.

A turisták leglátogatottabb célpontja a szurdokvölgy, melyben a Dera-patak folyik. A völgyet fából épült hidak szelik át, sőt van, ahol csak egy kidőlt fa törzsén tudunk átkelni, hogy folytatni tudjuk utunkat. A patak két oldalát helyenként hatalmas sziklaképződmények övezik, sőt barangolásunk során kisebb-nagyobb vízesésekkel is találkozhatunk. Hasonló népszerűségnek örvend a Szentkút is, illetve a mellette kialakított gyönyörű kis kápolna is, ahol még ma is tartanak ünnepi miséket. Ilyenkor az erdő megtelik hívó emberekkel, akik mind a papi ígét hallgatják.

Ha Pilisszentkereszten járunk, mindenképpen érdemes felkapaszkodni a hegy gerincére, ahonnan a kilátás páratlan élményt nyújt. A vállalkozó kedvűek mehetnek egyenesen a hegygerincnek, ez egy kicsit erőltetettebb tempót igényel, de azok, akik a komótos séta mellett döntenek, választhatják a hosszabb, szerpentes, kevesebb erőnlétet igénylő utat. Ha jókor érkezünk, akkor láthatjuk, amint épp egy paplanernyős indul a hegytetőről, de ha nincs ilyen szerencsénk, akkor a kilátás mindenért kárpótolni fog minket. Kevésbé ismert látványosságnak számít az Ördöglyuk, amely tulajdonképpen egy barlangnak a szája. A bejárat nincs különösebben elkerítve, csak egy korláttal van körbevéve, így egy kicsit jobban behajolva láthatjuk a bejárat szakaszt. Természetesen csak a szükséges engedélyek megszerzésével lehet leereszkedni a sziklaüregbe, melyben a feltárások során még cseppkőképződményeket is fedeztek fel. Továbbhaladva a gerincen elérjük a Vaskaput, amely tulajdonképpen két hatalmas sziklaképződmény – egy nagyobb és egy kisebb – íves kaput formálva. A Vaskapu a Pilis végét jelenti, itt elég meredeken megindul az út lefelé, ami esetleges balesetekhez vezethet, ezért érdemes felmérni edzettségünket, mielőtt útnak indulunk. A Pilis és a Visegrádi-hegység (1991) írásaiból kiderül, hogy a 15 méter széles és 8 méter magas diadalívszerű kapu valószínűleg egy hévizes eredetű barlang maradványa.

A Büntetés-végrehajtási Szervezet Továbbképzési és Rehabilitációs Központja is a faluban található. A továbbképzési és oktatási időszakon kívül az intézmény a turisták fogadására összpontosít. Az üdülőben a büntetés-végrehajtásban dolgozók és azok családtagjai kedvezményes áron vehetik igénybe a szolgáltatásokat. Egy-egy rendezvény, konferencia alkalmával számtalan dolgozó érkezik a BV-be, akik esetlegesen magukkal vihetik Mlynky hírét az ismeretségi körükbe, ezzel újabb látogatókat csábítva a térségbe.

A polgármesteri hivatalban Baranyák Szilviával – jegyző – folytatott beszélgetés során alaposabb betekintést nyertem a falu gazdaságpolitikájába. Jelenlegi állás szerint a pilisszentkereszti önkormányzat által kivetett idegenforgalmi adó mértéke 400 forint/éjszaka/fő, építmény utáni idegenforgalmi adó nincsen, míg az iparüzési adót 2%-ban határozták meg. A Pilisszentkereszt Község Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2014. (II.14) önkormányzati rendelete az önkormányzat 2014. évi költségvetésének 22. számú mellékletéből kiderül, hogy a hivatal idegenforgalmiadó-bevételi tervezete az idei évre 6.000.000 forint. Az önkormányzati adatszolgáltatásnak köszönhetően azt is megtudtam, hogy ez az összeg 2013-ban 4.900.000 forint volt, melyet 12 250 a községben eltöltött vendégéjszaka generált a fent említett 400 forintos idegenforgalmi adó mellett.

Az önkormányzat felismerte a településben rejlő turisztikai lehetőségeket, és számos alkalommal próbáltak ezekre turisztikai attrakciókat építeni, de ezek sajnos minden al-

kalommal meghiúsultak. Egy turisztikai fejlesztési terv keretein belül libegőt szerettek volna létesíteni a Dunakanyar felett, mely a Kakashegyet – Szentkereszt üdülőterülete – és Dömöst kötötte volna össze. Az elképzelés realizálása esetén Magyarországon egy különleges élményt nyújtó attrakció elérése vált volna lehetővé, ám támogatások hiányában a projekt soha nem került megvalósulásra.

4. ábra: Az apátság romjai a visszatemetést követően

Forrás: www.panoramio.com

A Dobogókő Fejlesztési Tanulmányterv egy történelmi tengely mentén tematikusan kialakított állomások segítségével vezette volna be a turistát a térségre vonatkozó történelmi események, illetve a természeti csodák világába. A tervek szerint a ciszterci apátságtól lett volna a kiinduló pont, ahonnan egészen Dobogókőig alakítottak volna ki állomásokat. A kivitelezhetőség érdekében a zsákfalu teljes mértékben el lett volna zárva a közúti forgalom elől, a csoportokat kis elektromos buszok szállították volna. A végállomás területén hét kiszolgáló egység épült volna különböző építészeti stílusban. A Nagykilátónál szerettek volna kialakítani egy olyan kilátót, mely benyúlik egészen a meredek hegyoldal felé, ezzel nem mindennapi látványban részesítve a látogatót. Az egész elképzelést egy videó semmisítette meg, melyet feltöltöttek a legnagyobb videómegosztó portálra. A látványtervben szerepelt egy építészeti különlegesség, egy olyan épület, melynek minden eleme kizárólag üvegből épült volna. A turisták mérhetetlen ellenállását ez a műalkotás váltotta ki, mivel többen azt állították, hogy az üveg mintegy tükörként működve megzavarná a „dobogó szívet”, így a kultikus helyszín jelentőségét veszítené. Sokan nehezményezték azt is, hogy a megálmodók a közlekedési forgalom felüggesztésével ki akarják sajátítani a szent helyet. Az ellenzők népes táborát nem tudták végül meggyőzni, így a tervezetet visszavonták.

A ciszterci apátság helyreállítására és a turizmusban való hasznosítására is volt elképzelés a múltban. Eszerint régészeti feltárás során kiemelték volna a maradványokat, melyet a szentkereszti plébánia mögött felépítésre kerülő lapidáriumban helyeztek volna el. Az archeológiai munkálatok után az eredeti tervek alapján rekonstruálták volna az apátságot, emellett szálláshely-szolgáltató egység és egy színpad is kialakításra került volna. A pódium hasznosítása kézenfekvő lett volna, hiszen minden év augusztus 20-án megrendezésre kerül a Klostrom Fesztivál, ahol a szereplők – akik között nem egy helyi, amatőr színész is játszik – egy ismert musicalt visznek színpadra. A megálmodók egy

az országban egyedülálló programlehetőséget kívántak biztosítani az ide látogatóknak, akik egy régészeti kutatáson vehettek volna részt. A hajdani apátság mellett, a Pilis hegy lábánál számos termőföld található, mely ugyan a helyiek tulajdonában van, mégsem hasznosíthatják, mivel műemlékvédelem alatt állnak. Ezeken a területeken végezhettek volna kutatómunkájukat a turisták, természetesen szakember felügyelete mellett. Ez a lehetőség rendkívül sok érdeklődőt vonzott volna az ország különböző pontjából, de anyagi forrás hiányában a feltárási munkálatok abbamaradtak, a maradványok pedig visszatemetésre kerültek (4. ábra).²

2012 végén az önkormányzat rendeletet hozott az idegenforgalmi fejlesztések érdekében a Pilisszentkereszt Vendégházra (1. melléklet)³ bevezetéséről. Ennek értelmében azok a vendégek, akik legalább egy vendégéjszakát töltenek a faluban olyan szálláshely-szolgáltatónál, aki együttműködési megállapodást kötött a szentkereszt-i önkormányzattal, Pilisszentkereszt Vendégházra jogosultak. A Pilisszentkereszt Község Önkormányzata Képviselő-testületének 24/2012. (XI.24) önkormányzati rendelete alapján a kártyát a szálláshely-szolgáltató a jegyzőtől igényli, majd ő bocsátja a turista rendelkezésére megérkezéskor vagy legkésőbb másnap reggel 10 óráig. Ezt követően a látogató kedvezményeket vehet igénybe a dokumentum felmutatása ellenében, míg a szerződött szálláshelyek a tárgyévvel megelőző évben befizetett idegenforgalmi adó maximum 50%-át, de legfeljebb egymillió forintot visszapályázhat turisztikai fejlesztése végrehajtásának érdekében. Jelenleg a partnerek száma igen korlátozott, de ez a létszám a jövőben várhatóan emelkedni fog. Amennyiben a vendégház használata szélesebb körben is elterjed, az önkormányzat elképzelése szerint pontosabb és hitelesebb vendég-látogatottsági adatok birtokába kerülhet a hivatal.

Baranyák Szilviától azt is megtudtam, hogy a legaktuálisabb kezdeményezés szerint 2014. április 23-án Pilisszentkereszt önkormányzata első körös tárgyalásokat folytatott a Visegrád és Környéke Turisztikai és Marketing Egyesülettel a csatlakozás feltételeiről. A társuláshoz való csatlakozással a falu is belépne a TDM – Turisztikai Desztináció Menedzsment – tagok közé, mellyel számos lehetőség nyílna meg a település előtt. Így még meg nem határozott mértékű önkormányzati hozzájárulás fejében Pilisszentkereszt is felvonultathatná a turisztikai attrakcióit és a szálláshely-szolgáltató egységeit a régiós kiadványokban és reklámanyagokban.

3.4.1. A turistaházak megújulása

A nemzeti turistaház-fejlesztési programnak köszönhetően egymás után újulnak meg az ország különböző pontjain található turistaházak.

„A program első szakaszában az összesen 221 turistaház közül 30-at rekonstruálnak, e célra a kormány 1,8 milliárd forintot különített el. A házak nemcsak külsejükben élednek újjá, hanem komfortosabbá is válnak, több kényelmet nyújtva az ide betérő vendégnek.”⁴ A Pilis hegységben is számos menedékház kerül felújításra, így például – a cikk szerint, melyből a fenti idézet származik – a szentendrei Lajos-forrású turistaház is. Egy másik beszámoló szerint a Pilisi Parkerdő Zrt. összesen 200 millió forintot fordít a felügyelete alá tartozó turista- és menedékházak felújítására és korszerűsítésére. A Pilisszentkeresztől 17 kilométerre található Kőhegyi Cibulka János Menedékház rekonstrukciója, mely 2013 őszén kezdődött, 50 millió forintot számolt, ám a 2014. március 15-én átadásra kerülő épület most már nagyobb férőhelykapacitással és magasabb színvonalú szolgáltatásokkal várja a megpihenni vágyókat.⁵

² 4. ábra forrása: <http://www.panoramio.com/photo/36905094>

³ <http://www.pilisszentkereszt.hu/files/download/543>

⁴ <http://turizmus.com/ujdonsag/eddig-15-turistahaz-ujult-meg-1121948>

⁵ <http://turizmus.com/ujdonsag/50-millio-forintbol-ujult-meg-a-kohegyi-menedekhaz-1121231>

Internetes honlapján ⁶ büszkén hirdeti az erdészeti társaság, hogy a Fekete-hegyi Kulcsosház „Sasfészek” átépítése jelenleg is zajlik, ám a munkálatok ideje alatt – a kőhegyi menedékházzal ellentétben – nem fogad vendégeket. Az internetes információk alapján az átadás lassan aktuális lesz, hiszen a várható nyitást 2014 tavaszára tervezik.

5. ábra: A Som-hegyi kulcsosház

Forrás: Saját fotó

A fent említett turistaházak közül a Som-hegyi Turistaház (5. ábra) található legközelebb Pilisszentkereszthez, a távolság mindössze egy kilométer. A kulcsosház 70 millió forintból újult meg – a kiadásokat a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. és a Pilisi Parkerdő Zrt. közösen fedezte –, melyet október 29-én adott át a magyar miniszterelnök.⁷ Mivel a szükséges engedélyek beszerzése elhúzódott, így a turisták csak 2-3 héttel később vehették igénybe a házat. Az épület a szentkereszti rendszethez tartozik, amennyiben szeretnénk megszállni a kulcsosházban, az ő munkatársukkal kell felvenni a kapcsolatot. A ház gondnoka, Pollákné Pörnecei Zsuzsanna fogja a rendelkezésünkre bocsátani a kulcsokat, illetve szükség esetén az úthasználati engedélyt, mivel a turistaházig vezető murvás út az erdészet tulajdona, mely csak a hozzájárulásukkal vehető igénybe. A Som-hegyi menedékházban semmilyen ellátásban nem részesül a turista, a korszerűen felszerelt konyhában főzhet magának, és a tisztaságról is maga kell, hogy gondoskodjon: Távozáskor mindenkinek fel kell takarítania maga után, hogy a következő betérőt is tisztán fogadja az épület.

Karácsonykor volt alkalmam eltölteni egy éjszakát a házban, ami páratlan élményt nyújtott. Hihetetlenül modern felszereltség tanúskodik a nem régi átadásról, a kilátás csodás látványt nyújt a falura. A fűtési rendszer remekül lett kialakítva, a házban egyaránt meleg volt minden helyiségben. Mivel a kulcsosház 30 fő kiszolgálásra hivatott, így 16 tagú családunk még válogathatott is az alvóhelyek tekintetében. Úgy gondolom, hogy a kulcsosház által biztosított magas színvonalú szolgáltatásokért az erdészet nagyon méltányos árat kér, így hű marad a turistaház címhez.

⁶ <http://www.parkerdo.hu/fekete-hegy>

⁷ <http://www.turistamagazin.hu/meguult-a-som-hegyi-turistahaz-a-pilisben.html>

3.5. A Kislugas Vendéglő és a falu gasztronómiája

Pilisszentkereszt gasztronómiai kínálatát egy helyi étterem szolgáltatásai alapján vizsgálom. Egy személyes interjú során kisebb esettanulmányt készítettem a Kislugas Vendéglőről, melyen keresztül szemléltetem a térségre jellemző konyhaművészetet, a vendégkör összetételét, illetve igyekszem ismertetni a helyi életkülönlegességeket és a szolgáltatások színvonalát.

Azért gondolom, hogy egyetlen szolgáltató egység prezentálása hiteles képet tud adni a lokális helyzetről, mert a faluban összesen két étterem található, melyek a piaci verseny következtében érthető módon nem kívánnak elmaradni egymástól a szolgáltatások jellegében és minőségében. Kézenfekvőnek tartottam az interjút egy a Kislugasban dolgozó alkalmazottal, Glück Erzsébettel elkészíteni.

A vizsgálat során egyértelműen kitűnik, hogy a tulajdonosok alapvető célja a hagyományok megőrzése és azok továbbéltetése volt a modernizálódott világban. Egy olyan étteremet képzeltek el, ahol a betérő vendéget melegség, nyugalom és harmónia tölti el.

3.5.1. A vendéglő

A Kislugas Vendéglő az 1990-es években nyílt, a falu első melegkonyhás ellátó egységként, azon tény felismerése után, hogy a településen sok kocsmá üzemel, de a helybéliek sehol nem tudnak helyben főtt, meleg ételt fogyasztani.

A vendéglőt egy testvérpár nyitotta, akik a dédszüleik házába álmodták meg az éttermet. Az épület egy klasszikus parasztház, mely vályogtéglából épült. A helyiségek kialakítása során elsősorban arra törekedtek, hogy megtartsák a ház teljesen eredeti állapotát, a szobák elrendezésében sem történt változás, a konyha és a raktárrész megvalósítása azonban csak utóépítéssel volt kivitelezhető.

Az utcafront felőli tisztaszobából egy nemdohányzó termet alakítottak ki, a hátsó, valamivel kisebb szoba pedig dohányzó részként működött egészen 2012. január 1-ig, amíg be nem tiltották a zárt helyiségekben való dohányzást. A két termet a vendégek fogadására szolgáló pult köti össze. A dohányzás a kertheységben megengedett, ahol a kihelyezett asztalok – elsősorban nyáron – szintén lehetőséget biztosítanak a fogyasztásra.

A vendéglő berendezésekor különösen nagy figyelmet fordítottak arra, hogy megőrizzék a falusi jegyeket és motívumokat. Ezt többek között azzal szerették volna elérni, hogy az asztalokat és padokat a szentendrei skanzenben kiállított bútorok mására készítette el a testvérpár fiú tagja, akinek az eredeti foglalkozása restaurátor. Ezen kívül a falakon találhatóak még kicsi faliszekrények falusi mintákkal díszítve – szintén a tulajdonos keze által –, melyek nagymértékben emelik az étterem hangulatát. A testvérek célja azonban nem egy tájház kialakítása volt, ezért nem szerették volna túlzásba vinni az autentikus berendezések jelenlétét, épp csak nosztalgikus érzéseket szerettek volna kelteni vendégeikben. Ezt a hangulatot tovább kívánták fokozni a falon elhelyezett korabeli fotókkal, melyek között láthatunk képet a dédszülőkről és különböző falubeli eseményekről, valamint – szintén a falon – találkozhatunk még olyan régi használati eszközökkel is, mint például egy mérleg vagy egy fűrő.

A korábban említett vendégek fogadására szolgáló pult nagy kockakövekből épült, melynek darabjai az étteremmel szemben lévő 18. századi ház támfalából származnak, amit éppen a vendéglő építésekor bontottak le. Sőt az is elképzelhető, hogy a kövek a 12. században épített ciszterci kolostor falait erősítették valamikor. Hervay, Benkő és Takács (2007) írásaiból tudjuk, hogy a középkori ciszterci monostorokra jellemzően az épület településtől távol, erdős és forrásvízben bővelkedő területen került felépítésre. A francia apátok lakhelyét Gregor Papuček (2000) szerint 1541. szeptember 7-én találták meg és rombolták le a török hadak, ám a romok mind a mai napig igen látogatottak. A pusztítást követően a falubeliek elhordták az építőelemeket saját házaik felemeléséhez.

Ezekből a szép és díszes kockákból épült a pult, mely különleges látványt nyújt az étterembe betérő vendégnek. A Pilis útikalauz (1974) szerint az apátságban temették el a Bánk Bán hívei által meggyilkolt Gertrudis királynét.

A kerthelyiség utólag került kiépítésre, melynek hangulatát egy szőlőlugással kívánták emelni, melyről tulajdonképpen a vendéglő a Kislugas elnevezést kapta. Az udvaron továbbá található egy kút is, melyet nyári időszakban locsolásra használnak.

3.5.2. Parkolási lehetőségek

A vendégkör általában személygépkocsival érkezik, mivel az étterem így közelíthető meg legkönnyebben a fentiekben részletezett körülmények miatt.

Parkolásra a vendéglő kerthelyiségében van lehetőség, ami hat autó befogadására alkalmas. Amennyiben ezen felül szükség van még parkolóhelyre, úgy az étterem előtt, az utcán is meg lehet állni a gépjárművekkel.

Természetesen nem feledkeznek meg a lovas turistákról sem, akik általában Csobánka vagy a Pilis környékéről érkeznek. Nekik „lovas parkolóval” próbálják egyszerűbbé tenni a kirándulást, hogy ők is be tudjanak térni a vendéglőbe egy tál ételre vagy éppen egy pohár italra. Egy külön erre a célra kialakított fagerendát kell elképzelni, ahova a turista kikötheti lovát arra az időre, míg ő betér az étterembe. Ilyenkor mindig egy alkalmazott vigyáz a lovakra, hogy a gazdáik nyugodtan fogaszthassanak.

3.5.3. A vendégkör

A vendégek túlnyomó többsége Budapestről érkezik, ennek többek között a viszonylag nehéz megközelíthetőség is oka lehet. Mivel maga Dobogókő is turisztikai paradicsomnak számít, magától értetődő, hogy sem a turisták, sem a lakosok körében nem számít Pilisszentkereszt vonzerőnek gasztronómiai szempontból, hiszen ott is megannyi vendéglő és étterem áll a fogyasztók rendelkezésére. Ugyanakkor bevett szokás, hogy a látogatók tömegközlekedéssel felmennek Dobogókőre, ahonnan miután megcsodálták a Dunakanyarra nyíló lenyűgöző kilátást, vagy megtekintették a Mária Kegyhelyet, a visszautat gyalog teszik meg Szentkeresztre, ahol betérnek a Kislugasba. Esztergom város látogatói és az esztergomiak Szlovákia közelségét kihasználva inkább a szomszédos ország felé veszik az irányt. Pilisvörösvárról és Pilisszántóról jellemzően csak akkor érkeznek étkezni az étterembe, ha valamilyen rendezvény – búcsú; fánkfesztivál – van a faluban, vagy Pilisszántón a sziklaszínházban valamilyen előadás van.

Az étterem célközönsége elsősorban nem a turisták, mivel a kiránduló alapvetően úgy indul el otthonról, hogy csomagol magának szendvicset, illetve vizet magával italt is, biztosítva a kellő útravalót. Hogyha mégis turistacsoport vagy turisták érkeznek a Kislugasba, az a tapasztalat, hogy nagyon minimális a fogyasztásuk, ugyanakkor sok helyet foglalnak el – esetlegesen más fogyasztó vendég elöl –, és tartózkodási idejük meglehetősen hosszúra nyúlik.

Ez főleg télen nagyon szembetűnő, mikor leginkább a hideg elöl tér be melegedni a természetjáró, és mindössze egy teát fogyaszt, de már az is nem egyszer előfordult, hogy a turista elővette az otthon elkészített elemózsiát, melyet a kellemes, meleg környezetben elfogyasztott.

A Kislugas a családokat tekinti az igazi célközönségnek, és számos visszajáró vendéggel büszkélkedhet, akik országszerte jó hírét viszik falatozónak. Nagyon sokan családi rendezvények lebonyolításának helyszínéül keresik fel a vendéglőt, amely ezáltal rendszeresen ad teret születésnapoknak, ballagásoknak vagy éppen keresztelőknek, de bonyolítottak már le például esküvőket is vagy céges rendezvényeket.

3.5.4. A Kislugas kínálata

Az étterem elsősorban à la carte választék szerint értékesít. A menüsor igen kulturált megjelenésű, egyszerű, ugyanakkor mutatós kinézetű. Az ételek általában nevükön vannak megnevezve, de található a kínálatban azért néhány fantáziánévvvel ellátott ételkülönlegesség is, ezek mellett zárójelben található a magyarázat, hogy valójában mit is takar az elnevezés. Az étlap kínálata fix, menüket nem tartalmaz, a választható ételek sora már körülbelül négy éve nem változott.

Hétvégenként napi ajánlattal várják az érdeklődőket, ezzel többek között az a vezetőség célja, hogy a visszatérő vendégeknek változatosabbá tegyék a választékot. Az alkalmi ajánlatot mindig a fogadópult mellett elhelyezett tábla hirdeti.

Az étterem készlete elég nagy, azonban ha egész héten nagy forgalom van, előfordulhat, hogy valamilyen alapanyag kifogy a konyháról. Ebben az esetben a pincérek még a rendelés előtt tájékoztatják a vendéget a hiányról, hiszen nagyon sokan a főfogásnak megfelelően választják ki italukat. A felszolgálók elmondják, hogy jelen pillanatban melyik az az ajánlat, amely bár szerepel az ételek listáján, mégsem rendelhető, és kárpótlásul valamilyen hasonló jellegű étket javasolnak helyette. Igény esetén ilyenkor szokták részletesebben elmondani azt is, hogy egy-egy fogás mit is tartalmaz pontosan.

3.5.5. Konkurencia

A Kislugas Vendéglő és Panzió konkurenciája az Emma Vendéglő, melynek elhelyezkedése abból a szempontból kedvezőbb, hogy közvetlenül a főút mellett található, ezért előfordulhat, hogy a Pilisszentkereszten áthaladó látogató inkább ide tér be. A konkurens étterem körülbelül hét éve nyitott, aminek örültek a Kislugas tulajdonosai, mert úgy gondolták, hogy az egészséges konkurencia hasznos, mivel a folyamatosan jelenlévő versenyszellem szüntelenül újításra sarkall.

Az Emma Vendéglő tulajdonosai szintén pilisszentkereszti lakosok, előnyként talán annyi írható a javukra, hogy a Kislugas 38 főjével szemben nagyobb férőhely-kapacitással állnak a vendégek rendelkezésére.

A két étterem kínálata és árszínvonala körülbelül megegyezik, ilyen téren nincs jelentősebb különbség közöttük. A konkurenciával szemben az Emmának nincs hivatalos internetes honlapja, melyből kifolyólag jelentős számú fogyasztó vendégtől eshet el az étterem, akik esetleg a kirándulás megkezdése előtt a világhálón tájékozódhatnak a helyi étkezési lehetőségekről. Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy az internetes fórumokon nem egy negatív tapasztalatnak adtak hangot a korábban ott vendégeskedő elégedetlen fogyasztók.

Ezen bejegyzések szerint az Emma felszolgálói udvariatlanok, a megrendelt italokat és ételeket meglehetősen sokára szolgálják fel. A falun belül is híre ment a nem megfelelő kiszolgálásnak, nem egyszer tapasztalták a lakosok, hogy nem azt hozták ki, amit rendeltek, de ők is szembesültek már a felszolgálók udvariatlan magatartásával, éppen ezért a vendégek körében a Kislugas Vendéglő a kedveltebb.

3.5.6. Szlovák nemzetiségi ételek, helyi specialitások

Szlovák nemzetiségű faluról beszélünk, természetesen megjelennek a klasszikus szlovák étek a szolgáltató egységek étlapjain, de a választék kialakítása elsősorban nem a nemzetiség köré korlátozódott.

Ha a kuriózumnak számító juhtúrós sztrapacskára éheznek a kiránduló, akkor étvágyát mindenképpen csillapíthatja a két helyi étterem valamelyikében, sőt megismerkedhet a csülkös sztrapacska ízvilágával is. A szlovák ételkülönlegességek kínálata között találkozhatunk továbbá krumplovnyikkal, azaz tócsnival is, de a szlovák konyha kínálata tulajdonképpen ennyiben ki is merül.

Helyi ingyencsökkentéssel rendelhetünk lugas pizzát, amelynek a feltétjét a konyhai dolgozók találták ki, de kérhetünk akár pilisi szűzermét – sertésszűz baconbe tekerve, rostlapon elkészítve, mustármártással találva – is.

Amennyiben a pilisi vadállományra gondolunk, magától értetődik, hogy a kínálatban a vadételek is fel vannak vonultatva, igaz, a választék ebben az esetben sem fog döntésképtelenséget okozni. Levesként rendelhetünk vadragulevest, míg pörköltként vörösboros vadpörköltet ajánl a szakács rösztikével.

Pilisszentkereszt konyhaművészete nem specializálódott egyetlen konyhára sem, kínálata inkább mondható átlagosnak, mely a turisták alapvető és jellegzetes fogyasztási igényeit kívánja kielégíteni. A fentiekben említetteken kívül az étlapon csupa olyan étel kap helyet, melyet az ország bármely pontján rendelhetünk.

Összességében tehát elmondható, hogy a szlovák identitás a gasztronómiai kínálatban korántsem jelenik meg olyan erősen, mint a népi hagyományokat őrző rendezvényekben és fesztiválokban, melyek közül a pilisszentkereszt-i fánkfesztivált szeretném bemutatni.

3.6. A Pilisi Kavalkád – Fánkfesztivál

6. ábra: Simon és Júda

Forrás: www.utazitzthon.hu

Az ősi hagyomány szerint hamvazó szerda – húsvét előtti nagyböjt kezdete – előtti vasárnap, a nagymise után elindul Simon és Júda – az utolsó farsangi párt jelképezve –, akik végigtáncolnak a falun. Ahogy a 6. ábra is mutatja, egy szekér mögé egy hosszú rudat erősítettek, amelyen egy kerék került elhelyezésre, majd erre a kerékre rögzítették a táncoló fiatalokat. Ahogy megy a kocsi, úgy forog a kerék, ezáltal olyan, mintha Simon és Júda táncolnának.⁸

⁸ Simon és Júda személye nem azonos Jézus két apostolával. A hagyományos Simon és Júda vásárokat október végén tartják, a téli időszakra felkészülve. Pilisszentkereszt esetében Simon és Júda a telet búcsúztatja, és a tavaszt köszönti <http://ujszo.com/napilap/szulofoldunk/2001/10/26/a-simon-juda-vasar-tortenete> ábra forrás: <http://www.utazitzthon.hu/galeria-program.php?id=19553>

A szekéren zenészek ülnek, akik muzsikaszóval kísérik a lovaskocsi útját végig a falun. Ahol megállítják őket, oda betérnek fogyasztani, bort kapnak a házigazdától, a háziasszony pedig természetesen fánkkal kedveskedik nekik. Mikor végigjárták Pilisszentkereszt utcáit, elmennek a környező településekre is, ahol Simon és Júda tovább járja fáradhatatlan táncát.

3.6.1. A fesztivál célja

Az igény egy térségi, hagyományokat őrző eseményre először egy pilisszentkereszti hölgy, Demjén Márta fejében fogalmazódott meg, aki a helyi szlovák önkormányzat vezetője immáron harmadik éve. Interjúmat is vele készítettem, ő segített benne, hogy alaposabb rálátást kapjak a kulisszák mögötti tevékenységre.

Nem meglepő, hogy egy olyan fesztivált szeretett volna megalkotni, amely alkalmas a nemzetiségi hagyományok megőrzésére és azok továbbörökítésére. Elsődleges céljaként tűzte ki a népi tradíciók továbbéltetését, azonban felismerte azt, hogy ezeket az ősi szokásokat tovább kell fejleszteni ahhoz, hogy a fiatalabb generáció számára is befogadhatóvá váljanak.

Nem titkolt szándékai közé tartozott az is, hogy egy kicsit felrázza a falut, és közelebb hozza egymáshoz a lakosokat, valamint hogy megmutassa, mire is képesek a helybéliek az együttes összefogással.

Az elgondolás prezentálása megosztotta a lehetséges szervezők, segítők és támogatók körét. Mivel Pilisszentkereszten korábban nem volt példa ilyen jellegű és volumenű rendezvényre, így a főszervező elképzelése túlságosan is újszerű volt az idősebb korosztály számára. Legtöbben abban látták a veszély forrását, hogy nem fogják tudni megteremteni a szükséges anyagi forrásokat, míg mások attól tartottak, hogy nem lesz érdeklődő közönség a fesztivál iránt. Sokan nem értettek egyet az egyes kiadások tekintetében: Nem látták értelmét például egy konferanszié felbéréelésének, mondván, hogy ezt a feladatot ők is el tudják adott esetben látni. Vitathatatlan azonban, hogy a jó hangulat megteremtéséhez elengedhetetlen a megfelelő szakember alkalmazása. A legnagyobb ellenállás tehát az újszerűség és az anyagiak miatt voltak. Az ellenzők egy részét sikerült a főszervezőnek meggyőznie a fesztivál sikeres kimeneteléről, azonban még így sem volt biztos, hogy a fesztivál megszervezésre kerül.

Ekkor az ötletgazda egy merész és elszánt döntést hozott. Elhatározta, hogy minden áron meg fogja valósítani az álmát – ha kell egyedül is – a Fánkfesztiválról, kerül, amibe kerül. Ezután látott neki a támogatók segítségével az aktív előkészületi munkáknak.

A szervezőbrigád tudta, hogy csak akkor tudnak a jövőben is életképes fesztiválsorozatot alkotni, ha rögtön az első esemény nagyot szól, és elsőprő sikert arat.

Így történt ez 2007-ben is, amikor is Pilisszentkereszten először megrendezésre került a kulturális programokat felvonultató Pilisi Kavalkád – Fánkfesztivál, amely valóban nagyot robbant. A pozitív fogadtatáshoz az is nagymértékben hozzájárult, hogy sikerült az újszerűségnek azt a formáját megtalálni, melyre mind a lakosság, mind az érdeklődők nyitottak voltak. A bő programválasztékban minden korosztály megtalálhatta a számára kapcsolódást biztosító foglalkozást, bemutatót. A kisebb gyermekek kedvében kívántak járni az arcfestéssel és a játszóház kialakításával, míg a náluk idősebbeket fánkekvő, illetve -sütő versenyre invitálták.

Az első fesztivál akkora sikert hozott, hogy már ekkor érdeklődtek, hogy megrendezik-e a következő évben, ezzel szinte már igényüket kifejezve az eseményre. A válasz magától értetődő volt, és azóta – 2012 kivételével – minden év februárjában újra és újra felpozsztítja a fánkfesztivál Pilisszentkereszt hétköznapijait.

3.6.2. Fánkfesztivál, a helyiek szemével

A rendezvényt ellenző lakosok hamar lemorzsolódtak, és szép lassan elcsöndesültek. A főszervezők nagy örömeire azonban a támogatók voltak többségben, akik hatalmas energiát fektettek abba, hogy kivegyék részüket a helyi esemény előkészületeiben.

A helybélielük közül többen is a részfeladatok koordinálásával voltak megbízva, ezzel jelentős terhet levéve a főszervezőről. Az ő feladatkörükbe tartozott a programokra való résztvevőtoborzás, vagy éppen a színpadi díszlet beszerezésével voltak megbízva, melyet aztán elő kellett készíteniük egy-egy műsorszámhoz. Sokan a programok lebonyolítására jelentkeztek, például a játszóházban önként jelentkező dadusok és anyukák felügyeltek a gyerekekre.

Ugyanígy részfeladatként volt kiosztva a fánkok begyűjtésének és eladásának megszervezése. Valósággal hitelét vesztené egy fánkfesztivál fánkok nélkül, és ezt a szervezők is pontosan tudták. A rendezvényen értékesített édességek egytől egyig házi készítésű fánkok voltak.

A falu asszonyai így vették ki részüket az előkészületekből. Mindenki a tőle telhető maximális mennyiségű fánkkal járult hozzá közvetten az esemény költségvetéséhez.

A főszervező elmondása szerint szívet melengető látvány volt a fesztivál napjának reggelén látni, ahogy az idős nénik, anyukák és a fiatal asszonyok elindultak kora reggel a rendezvény színhelyére a púpozott tálakkal, tálkákkal és kosarakkal, hogy mindenki beadja a közösbe a maga „adagját”. Az összegyűlt fánkok később csekély áron kerültek értékesítésre, s a befolyt összeget a költségek finanszírozására fordították a szervezők.

A fánkot készítő asszonyok és a részfeladatok megszervezésével megbízott személyek mind szívességből végezték feladatukat, fizetséget és ellenszolgáltatást nem igényelve cserébe. Pilisszentkereszten korábban nem volt olyan esemény, amely ekkora összefogást váltott volna ki a helyiekből. Az egész falu egy hatalmas, összehangolt csapattá nőtt ki magát, ahol szinte mindenki elmondhatta magáról, hogy ha csak csekély mértékben is, de ő is hozzájárult a falu sikeréhez.

3.6.3. Programok kicsiknek és nagyoknak

Mint ahogy azt már korábban említettem, a rendezvényt sorozat elődleges célja a hagyományörökítés, ezáltal az oktatási cél. A szervezők ezen szempontot figyelembe véve alakították ki a programokat.

A fesztivál minden évben egy katolikus szlovák misével kezdődik, amit a farsangi felvonulás követ. Idén februárban új pap érkezett Pilisszentkeresztre, aki azt az újítást vezette be, hogy fánkot visznek be a templomba, ahol az felszentelésre kerül, majd az osty helyett ezt kapják a hívők. A farsangi felvonulás állandó részét képi a fesztiválnak, tulajdonképpen ez a körmenet hivatott őrizni a fent részletezett ősi hagyományt.

Délutánhoz, illetve az estéhez közeledve fokozatosan átveszik a modernebb előadások és foglalkozások a domináns szerepet. Minden évben meghívást kap egy fúvószenekar, akiknek a produkciója hatalmas sikernek örvend. Valójában a zenekar játéka számít választónak az idősebb korosztálynak és a fiatalabb generációnak szóló műsorok között.

Éves szinten meghívásra kerül egy ismertebb előadó, egy sztárvendég, ami mindig hatalmas tömegeket mozgat meg. Végül az est zárásaként következik a retro disco, ahol fiatalok késő éjjelig együtt táncolnak a szépkorúakkal.

A műsorprogram összeállításánál elsődleges cél volt, hogy ne csak a hagyományörző látogató találjon számára szórakoztató programot, hanem kortól és lakhelytől függetlenül minden fesztiválra érkező érdeklődőt le tudjanak kötni.

3.6.4. Hirdetési csatornák és anyagi háttér

Az esemény minden évben felkerül a www.itthon.hu és a Magyar Távközlési Iroda honlapjára. Ezekon a fórumokon az ország minden pontján könnyedén értesülhet a fesztiválról az érdeklődő.

A főszervező minden évben felkeresi a legismertebb tévé- és rádióállomásokat. Pár évvel ezelőtt fel is figyelt az akkori Sláger rádió a felhívásra, és egy egyórás beszélgetőműsorra be is hívták az ötletgazdát. A beszélgetés adásba kerülése után meglepően megnőtt az érdeklődés a rendezvény után, melynek köszönhetően az ország távolabbi részeiből is érkeztek turisták. A kapcsolatokon keresztül Szlovákiába is mindig eljut a farsangi ünnepek híre, ahonnan szintén érkeznek látogatók Pilisszentkeresztre. Minden évben mind magyar, mind szlovák részről jelen van legalább egy tévécsatorna.

A falun belül szórólapokkal, valamint molinó segítségével tudatosítják a helyiekben, hogy ismételten eltelt egy év, és újra közeleg a fánkfesztivál. A szórólapok kinézetét minden évben nagyjából ugyanolyannak kívánják meghagyni a kezdeményezők, ezzel azt szeretnék elérni, hogy egy pillantásból is a fánkfesztiválra asszociáljon a szóróanyagot kezében tartó személy.

A fesztivál költségeit kezdetben pályázati lehetőségek útján kívánták finanszírozni. Ez az anyagi forrás az első rendezvények során kézenfekvőnek is tűnt, hiszen akkoriban még számos kiírás kritériumainak megfelelt a fánkfesztivál. Napjainkra a pályázatok száma lényegesen lecsökkent, így más anyagi eszközöket is igénybe kell venni.

A szlovák önkormányzat mondható a mindenkori főtámogatónak, azonban mind a szlovák, mind a községi önkormányzat jelentősen hozzájárul a kiadások finanszírozásához a költségvetéséből.

A szervezők természetesen számíthattak a különböző helyi és környékbeli vállalkozók támogatására is. A kisebb vállalkozások mellett minden évben megjelennek az egyes közszolgáltatók mint szponzorok.

Az első fesztivál megvalósításához nagymértékben hozzájárult az ELMŰ félmillió forintos felajánlása, melyért cserébe csupán annyit kért az áramszolgáltató, hogy egy éppen hozzájuk érkező szlovák csoportot lássanak vendégül a rendezvény idejére. Nem elhanyagolható a Prímagáz hozzájárulása sem az igényes színvonalat képviselő eseményhez, hiszen a társaság pénzbeli támogatás helyett gázipalackokat bocsátott a rendezők rendelkezésére, melyeket a hőszugárzók működtetéséhez használtak fel.

A kiadások jelentős részét fedezi a korábban említett asszonyok által készített fánkok értékesítése. Ugyanilyen fontos szerephez jut a fesztivál területén működő büfé, mely hatalmas forgalommal működik minden évben.

A fesztivált megálmodó ötletgazda összességében elégedett az eddig elért teljesítménnyel, a rendezvény beváltotta az általa támasztott elvárásokat. Sikerült egy olyan eseménysorozatot megalkotnia, amely a hagyományörökítő, tanító jelleg mellett szórakoztat is. Elérte célját abban a tekintetben is, hogy helybéli lakosságot egy egészszé tudta kovácsolni, ezáltal együttműködésre és összefogásra ösztönözve őket. Azon vágyának teljesülését, hogy a fánkfesztivál egy sikeres és fejlődőképes ünnepély legyen, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a rendezvény méretei már túlnőtték az eredetileg rendelkezésre álló területet. Azóta átköltöztették a műsorsorozatot a Pilisi Szlovákok Központjába, de a legutóbbi látogatóság befogadására már ez az alapterület is szűkösnek bizonyult. Míg 2007-ben a látogatottság körülbelül 500 főt számlált, addig az idei évben több mint 2000 turistát vonzottak a programok.

Bátran kijelenthetjük, hogy immáron regionálisan biztosan, s már-már talán egy országos szinten is ismert és elismert eseménysorozatról beszélünk. A látoga-

tottsági adatokból is egyértelműen kitűnik, hogy a Pilisi Kavalkád – Fánkfesztivál⁹ határozottan és rendíthetetlenül tör előre.

4. Kérdőíves kutatás

A téma feldolgozása során készítettem egy kérdőíves kutatást, mellyel a bennem megfogalmazódott hipotéziseket szeretném igazolni. Ezek szerint a turisták tartózkodási ideje jelentősen lerövidült, napjainkban inkább félnapos kirándulások a jellemzőek. Meglehetősen sok időt töltök Pilisszentkereszten, így hétvége rendszeresen szembesülök azzal a megnövekedett gépjárműforgalommal, amely áthalad a falun útban Dobogókő felé. Ebből kifolyólag elképzelésem szerint elenyésző azon látogatók száma, akik tömegközlekedéssel közelítik meg a szívcsakrának helyt adó települést. Az, hogy a természetjárók zöme autóval érkezik a hegységbe, arra enged következtetni, hogy a térség közelében vagy attól nem messze lakik. Úgy gondolom, a kiránduló már nem a friss levegő és az egészséges életmód miatt érkezik a Pilisbe, hanem egyfajta belső ösztön, megszokás rejlik a motiváció hátterében. A kutatás során kapott adatok kiértékelése után az előbbiekben vázolt feltételezéseket kívánom megcáfolni vagy megerősíteni.

A Falus–Báthory (1997) kérdőíves módszerekre vonatkozó meghatározás a kérdőívesítés összes alapvető formájára és módjára kitér, így többek között az általam választott szóbeli kikérdezésre is, de kutatásban szereplő kérdések típusára is javaslatot ad.

A felmérés során száz véletlenszerűen kiválasztott turistát kérdeztem meg. Azért ragaszkodtam a százas elemszámú mintához, mert így nagy mintával tudok dolgozni, ezzel csökkentve a mintavételi hiba lehetőségét és növelve a torzítatlanság esélyét, ám az elemzés így sem mondható reprezentatívnak. A szükséges adatok begyűjtését két időszakban végeztem. Mivel szerettem volna kizárni a szezonális torzító hatását, ezért az adatgyűjtés első felét 2013 tavaszán folytattam, a fennmaradó kérdőíveket pedig 2014 februárjában töltöttem ki a turistákkal. A kérdőívesítés helyszínéül Dobogókőt választottam, mivel az itteni turisztikai attrakciók kivételesen népszerűek a turisták körében. Zsákfaluról beszélve kizárható az átutazó forgalom, az ide érkezők kifejezetten térségre jellemző látványosságok miatt érkeznek. A megkérdezettek között ötven férfi és ötven nő szerepelt korra, végzettségre, származásra és lakóhelyre való tekintet nélkül.

A Lengyelne és Tóvári (2002) által vázolt kérdőív-készítés szakaszait betartva miután elkészítettem az első változatot, a Pilisszentkereszten élő ismerőseimet kértem meg, hogy teszteljék azt. Úgy gondoltam, a legalkalmasabbak a helyben lakók a kipróbálásra, mivel az ő fejükben minden olyan válaszlehetőség megfogalmazódhat, amely nekem esetleg eszembe se jutott. A kipróbálás során több hiányosságra is fény derült. A kérdőív eredeti állapotában például arra a kérdésre, hogy járt-e már korábban a pilisi térségben csak két opció – az igen és a nem – volt megadva. Barátaim hívták fel a figyelmem, hogy ebben a formában fontos jelentőségű információktól esem el, mivel nem tudom külön mérni azokat a turistákat, akik rendszeres látogatást tesznek a hegységben. Szintén plusz válaszlehetőségeket kellett megadnom a közlekedési eszközök tekintetében is, mivel a motorosokra és a gyalogosokra nem gondoltam. Ismerőseim körében már-már felháborodást váltott ki, hogy nem tekintettem alapvető lehetőségnek, hogy a pilisi hegyekről valaki önálló ismeretei révén tud, így ez esetben is bővült a válaszlehetőségek sora. A kérdések értelmezéssel problémájával szerencsére nem szembesültek a kísérleti válaszadóim, így a fogalmazást nem kellett javítanom.

Eredeti elképzelésem szerint a látogatók önállóan töltötték volna ki a kérdőíveket, ám hamar szembesültem azzal a ténnyel, hogy a kirándulók túlságosan el vannak ké-

⁹ http://www.aktiviipihenés.hu/inycencsegek_-_gasztronomia/pilisszentkereszti_nemzetkozi_fankfesztival

nyelmesedve – erre egy apuka is felhívta a figyelmem – ahhoz, hogy elolvassák a kérdéseket, és megjelöljék a megfelelő válaszlehetőséget. Rögtön az adatszerzési folyamat elején át kellett térnem a kérdezőbiztos általi adatfelvételre, akit ebben az esetben én személyesítettem meg. Lengyelne és Tóvári (2002) meghatározása alapján semleges interjú készítettem a kitöltőkkel, ami azt jelenti, hogy „a kérdező személye csupán a kutatás »eszköze«, akinek feladata, hogy a kérdéseket továbbítsa a vizsgálati alany felé, a válaszokat rögzítse és beszámoljon a tapasztalt reakciókról” (Lengyelne–Tóvári, 2002, p.53.). A meghatározás szerint a kérdező személye bármikor helyettesíthető egy másik kérdezővel. Családtagjaim nekem is számtalanszor felajánlották, hogy amennyiben igénylem, szívesen segítenek begyűjteni a kellő létszámú információt. Én azonban soha nem éltem a lehetőséggel attól tartva, hogy a válaszadó esetleg kérdez a kutatásról, a tanulmányaimról vagy az iskoláról, melyre segítők minden bizonnyal nem tudtak volna válaszolni, ezzel hiteltelen képet keltve a turistában. Kezdetben nagyon pozitívan álltam a feladathoz, és rendkívül lelkes voltam, de ez a hozzáállásom igen hamar lelohadt szembesülvén a sok visszautasítással. Értetlenül álltam a „Nem érünk rá, sietünk.”, „Erre most nincs időnk”, „Mennyi időt vesz igénybe?” típusú válaszok előtt. Ezek az emberek kikapcsolódnak, pihenni jöttek a természetbe, nem pedig ugyanazt a felgyorsult városias életvitelt folytatni, amitől esetlegesen ide menekültek. Szerencsémre azért találkoztam kedves, segítőkész emberekkel is, akik barátaiktól hallották, hogy felmérést végzek, és úgy gondolták, válaszaikkal ők is segítik a munkámat.

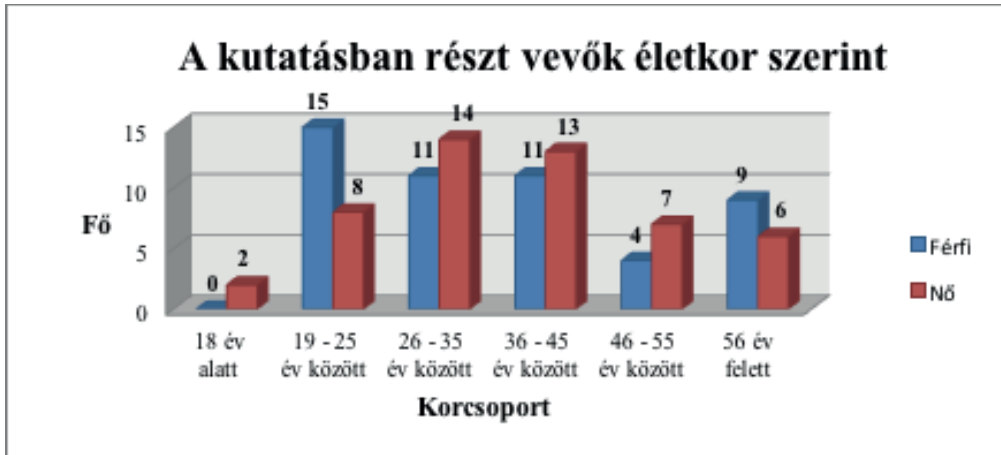
4.1. Az adatok kiértékelése

A kérdőívben szereplő kérdésekkel elsősorban a turisták kirándulási szokásairól kívántam átfogó képet kapni. Többek között arra vonatkozóan tettem fel kérdéseket, hogy a látogató kivel érkezett a Pilisbe, mi volt az útrakelésre készítő motiváció, az adott desztináción belül mely látványosságok megtekintését mennyire tartja fontosnak, illetve a szokásos demográfiai adatokra voltam kíváncsi. A dolgozat végén, a mellékletek között másodikként található a teljes kérdőív. (2. melléklet)

A 7. ábra mutatja a kitöltők korbéli megoszlását mind a nők, mind a férfiak terén. A táblázat adatai jól szemléltetik, hogy elsősorban a 19 és 45 év közötti kirándulók látogatása jellemző a térségben, melyből arra következtethetünk, hogy a Pilis elsősorban az aktív turizmus szerelmeseinek kedvez. Ez persze nem jelenti azt, hogy a senior korosztály nem vesz részt a turizmusban, hiszen összességében a megkérdezettek 15%-át ők teszik ki. Turisztikai olvasatban az idősek csoportjáról 60–65 éves kor felett beszélünk. Szeretném leszögezni, hogy a kutatásban már az 56 év felettieket is ebbe a kategóriába sorolom, mivel az 56 évnél idősebbek körében nem végeztem külön szegmentálást.

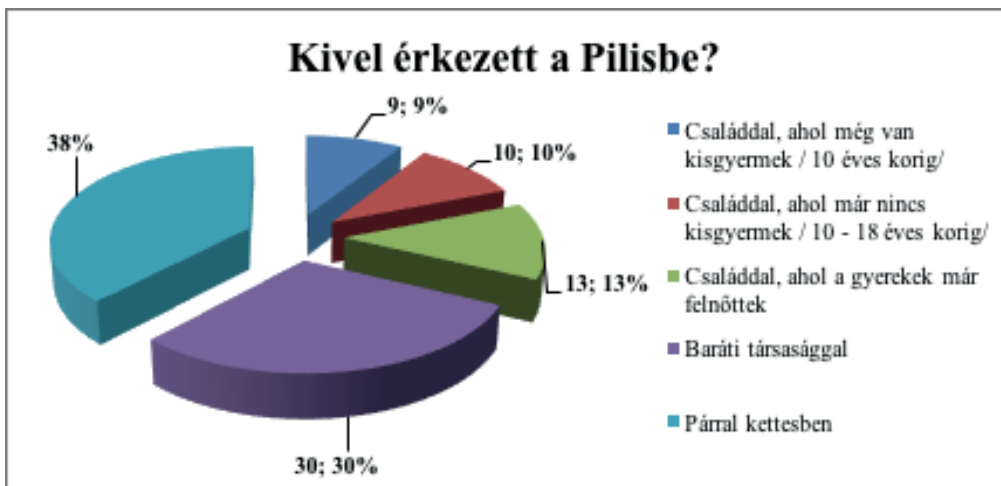
7. ábra: A kutatásban részt vevők életkor szerinti megoszlása

Forrás: Egyéni kutatás

Számomra meglepő tény, hogy a 18 év alattiak nem jelennek meg a turizmus állományában. Ésszerűnek tűnik az a magyarázat, hogy ez a korosztály kimaradt a felméréstől, azonban ez a megállapítás nem helytálló. Kifejezetten szerettem volna minden korcsoportból bevonni a kutatásba az alanyokat, de dobogókői tartózkodásom során nem találkoztam ezen nemzedékkel, vagy ha mégis, akkor az interjú a szüleikkel készítettem. Alacsony megjelenésüket kívánja bemutatni a 8. ábra, melyben azt kérdeztem alanyaimtól, hogy kivel érkeztek a Pilisbe.

8. ábra: A kitöltők kirándulópartnerei

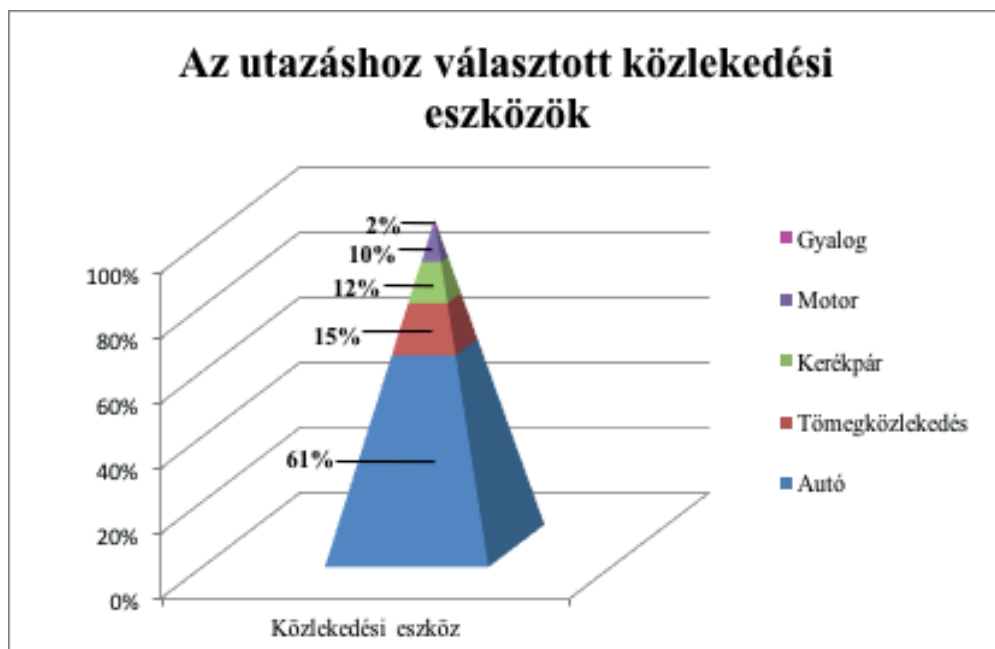
Forrás: Egyéni kutatás

Az eredmények szerint az erdei séták inkább a párok és a baráti társaságok körében kedveltebbek, a két kategóriát együttesen vizsgálva arányuk magasan meghaladja az

50%-ot. A 13 százalékpontot elért réteg azon famíliákat képviseli, ahol az utódok már ki-
repültek a családi fészekből, ezáltal függetlenül élnek szüleiktől. Ez az arányszám prezen-
tálja tulajdonképpen a szépkorúakat, azonban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy
ők a párral érkezettek között is megjelenhetnek. Egyértelműen látszik, hogy a 18 év alatti
gyermekkel érkező családok aránya lényegesen alacsonyabb a többi kategóriához képest.
Ezzel a kérdéssel és a megadott válaszlehetőségekkel lehetővé vált a fentiekben említett
probléma – a kiskorúakra nem terjed ki a kutatás – áthidalása, hiszen hiába a szülő adta a
válaszokat, a csemeték számbavétele biztosított a statisztikában. 10 éven aluli gyerek ese-
tén érthető, hogy a szülők esetlegesen körülményesnek tartják a babával való kirándulást,
azonban az adatok csak egy százalékpontos eltérést mutatnak a következő csoporttal
szemben, amely már a 10 és 18 év közötti fiatalokkal érkező családokat vizsgálja.

Amennyiben magasabb lenne a kiskorúakkal való utazások száma, talán jobban el-
fogadható lenne az a tény, hogy a turisták 62%-a gépjárművel érkezik a térségbe (9. ábra).
Az 56 év feletti korosztály autóval való közlekedése nem számít meglepő eredménynek,
a megkérdezettek 80%-a négykerekűn érkezett. A fennmaradó 20%-ból 13,3%, azaz két
ember választotta a tömegközlekedést, és mindössze egy turista érkezett motorral, ami
6,7%-ot tesz ki. A megkérdezett 100 természetjáró körül mindössze 15 érkezett busszal
a faluba, a motoros kirándulók száma pedig csak 10. Utóbbi meglepően alacsony szám-
nak mondható, meggyőződésem, hogy az év minden évszakában – a tél kivételével – a
település sokkal nagyobb számú motorkerékpárost vonz, hiszen a kanyargós erdei utak
módfelett közlekedve számítanak a körükben. A biciklivel érkezők számát is ala-
acsonynak tartom, mivel a jó idő beköszöntével tömegesen lepik el az utakat, szabályta-
lan közlekedésükkel sajnos nem egy közúti balesetet okozva. A piramis tetején alig ész-
revehetően, két százalékponttal képviselteti magát az a két válaszadó férfi, akik gyalog
érkeztek, hogy a Nagy kilátóból megtekinthessék a Dunakanyart. Hozzáteszem a túra-
partnerek egyike már a 46 és 55 év közötti kategóriába volt sorolható, de társa is csak az
eggyel fiatalabb korosztály statisztikáját növelte.

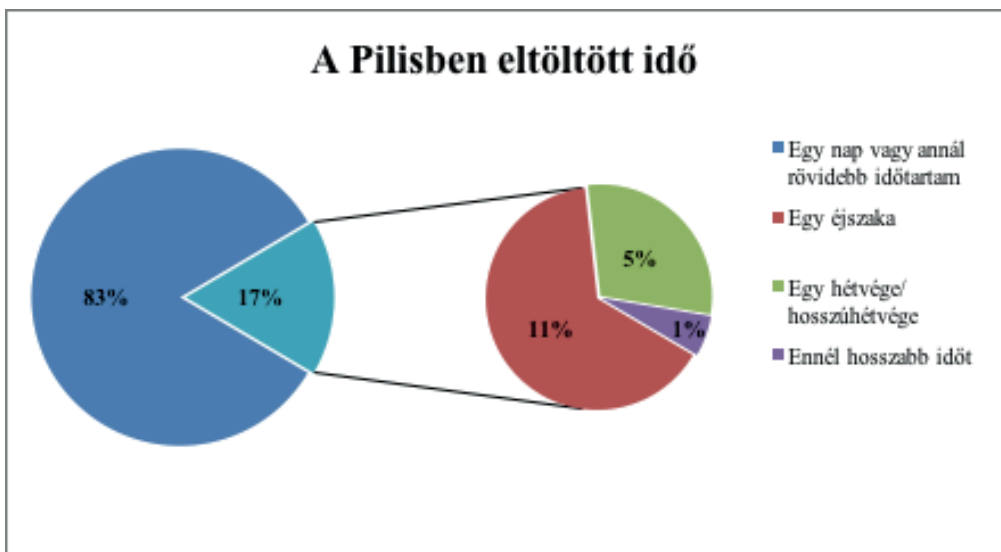
9. ábra: A térségbe érkezők által választott közlekedési eszközök

Forrás: Egyéni kutatás

Dobogókő területén kizárólag fizetős parkolók találhatóak, meglehetősen magas árakkal – melyeket a kiemelt időszakokban tovább emelnek –, ám a látogatókat ez sem sarkallja arra, hogy tömegközlekedésre váltsák az autót. Többek között ez is lehet az oka a rövid tartózkodásnak, illetve a tömegközlekedést illetően az autóbuszok ritka járatsűrűsége is okozhatja azt a jelenséget, hogy a látogatók csak egy délelőttöt vagy délutánt, de leginkább csak pár órát töltenek el a Pilis hegységben. A következő adatok (10. ábra) kiválóan szemléltetik, hogy mennyire elszomorító a helyzet. Ez alapján kiderül, hogy a látogatók 83%-a csak egynapos kirándulásra érkezett, ugyanakkor hozzá kell tenni, hogy a legtöbben még ezt az időintervallumot is sokallták, a válaszadók többségének tartózkodási ideje mindössze pár órára korlátozódott. A fennmaradó 17%-ból tizenegyen egy éjszakára, öten egy hétvégére vagy hosszú hétvégére maradtak, és csupán egy válaszadó jelölte meg az utolsó opciót, az előbbieknél hosszabb tartózkodást, ami ebben az esetben négy ottalvást jelentett.

10. ábra: A válaszadók megoszlása a térségben eltöltött idő arányában

Forrás: Egyéni kutatás

Ahogy azt az 5. táblázat is mutatja, a megszálló vendégek zöme, 13 fő turisztaszállóban, 1 fő panzióban és 3 fő szállodában töltötte az éjszakát. Mivel a Pilis területén elsősorban az aktív turizmusa a főszerep, így a kapott eredmények azzal magyarázhatóak, hogy az ilyen jellegű tevékenységet űzőknek a szálláshely típusa számít a legkevésbé. Számukra az elsődleges szempont a természet közelsége, és nem a luxus körülmények, így igényeiket a felsorolt kategóriák közül a turisztaszálló tudja legjobban kielégíteni.

5. táblázat: Az eltöltött vendégéjszakák aránya a szálláshely típusának függvényében

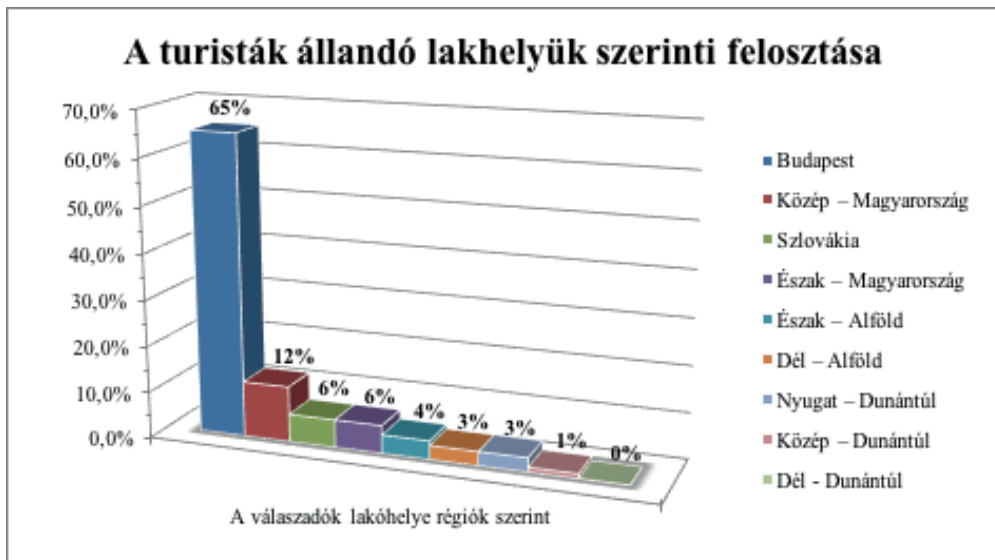
Szálláshely típusa	Eltöltött vendégéjszakák aránya
Turistaszálló	76,47 %
Panzió	5,89 %
Szálloda	17,64 %

Forrás: Egyéni kutatás

Érdekesnek találok, hogy a tartózkodási idő hossza és a lakóhely földrajzi elhelyezkedése között nem mutatható ki kapcsolat. Logikusnak hangzana, hogy az ország távolabbi részéből érkező vendégek fogják növelni a vendégéjszakára vonatkozó statisztikákat. Ezzel ellentétben a felmérésem szerint a hosszabb időre maradt vendégek 76,47%-a Budapestről, míg 11,76%-a Közép-Magyarországról érkezett. A távolabbi régiók – Észak-Magyarország és Nyugat-Dunántúl – csak egy-egy vendéggel képviseltetik magukat. Az általam vázolt gondolatmenetet támasztja talán az is alá, hogy a négy éjszakára érkezett kitöltő a Nyugat-Dunántúli térségből utazott a Pilis hegységbe, bár ez az egy adat kevés ahhoz, hogy általános következtetést vonhassunk le.

Az előbbieken említett adatok szerint és a most bemutatásra kerülő információk alapján beigazolódni látszik azon hipotézisem, hogy a pilisi régióba elsősorban Budapestről és a térség vonzáskörzetéből érkeznek a látogatók. A kapott válaszoknak megfelelően elmondható, hogy abszolút küldő településnek Budapest mondható a maga 65%-ával, míg második helyen nem meglepő módon Közép-Magyarország áll 12%-kal. Jelentősen kisebb hányadban Észak-Magyarország és Szlovákia következik, mindkét helyről egyaránt 6-6%-a érkezett a turistáknak. Mindenképpen kiemelem a szomszédos ország eredményét, hiszen ez kiválóan szemlélteti, hogy a pilisi hegyek képesek országhatáron túlról is látogatókat csábítani, melyből pedig a nemzetközi ismertségre következtethetünk, még ha az csekély szintű is. A 11. ábra szemlélteti a pontos adatokat a különböző régiókat illetően.

11. ábra: A kirándulók vizsgálata aszerint, hogy honnan érkeztek a Pilis hegységbe

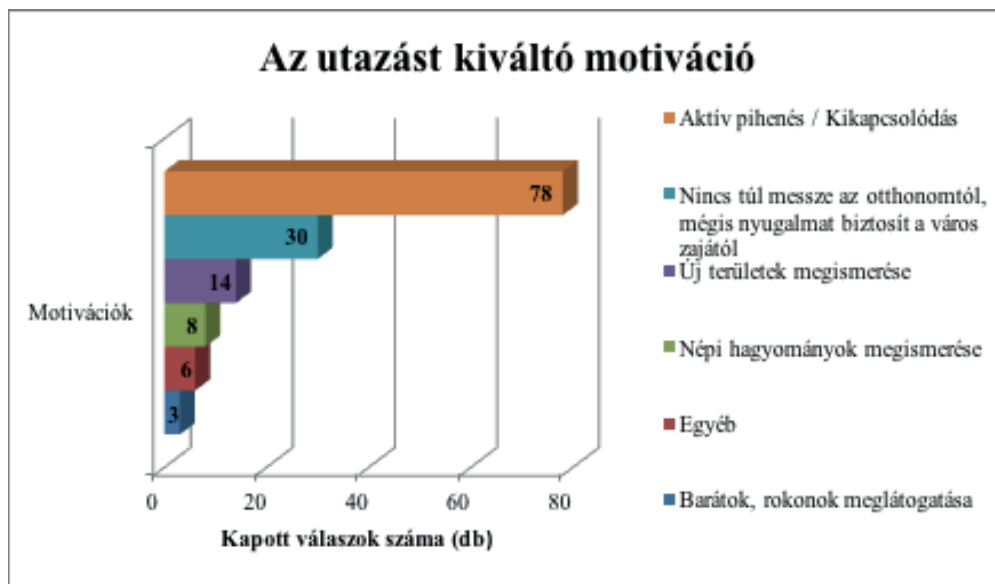

Forrás: Egyéni kutatás

A következőekben elemzésre kerülő adatok kifejezetten a kirándulási szokásokra irányultak. Többek között rákérdeztem a turisták motivációjára, valamint arra, hogy hegységben fellelhető attrakciók megismerése milyen jelentőséggel bír a számukra. A kérdőívben helyet kapott egy fiktív szituációra vonatkozó kérdés is, mely a hosszabbtávú tartózkodás esetén fellépő fogyasztói igényeket vizsgálja.

Az utazást kiváltó okot vizsgáló kérdés esetén több válaszlehetőség megjelölése is megengedett volt a kitöltőnek. Így születettek a következő adatok (12. ábra), melyek a látogatókat az alapján csoportosítják, hogy ki milyen céllal érkezett a térségbe. A diagram jól szemlélteti, hogy a válaszadók 78%-a az aktív pihenést és a kikapcsolódást is megjelölte motivációként. A hegység természeti adottságait tekintve ez a kiemelkedő arány nem okoz különösebb meglepetést. Harminc válaszadó a város zajától kívánt a természetbe menekülni, mondván, hogy a pilisi erdők közel találhatóak az otthonához. Kisebb mértékben bár, de itt is megjelenik a korábban részletezett tény, hogy számos látogató csak a földrajzi közelség miatt keresi fel a Pilist. A válaszadók 14%-a érkezett azzal a céllal, hogy ismereteit bővítse a magyarországi hegységekről, és alig kevesebb mint egytizede a különböző hazai kultúrák megismerését is a indítékok közé sorolta. Összességében kijelenthető, hogy a rokon- és baráti látogatások száma meglehetősen alacsony, a válaszadók közül csak hárman említették ezt az opciót. Az egyéb kategórián belül a turisták kiegészítették a motivációk sorát a kifejezetten sportra irányuló tevékenységgel, volt, aki teljesítmény- vagy kerékpártúra keretein belül járta az erdőt, diákok egy csoportja iskolai kiránduláson vett részt, de volt olyan is, aki bográcsolni jött a baráti társasággal.

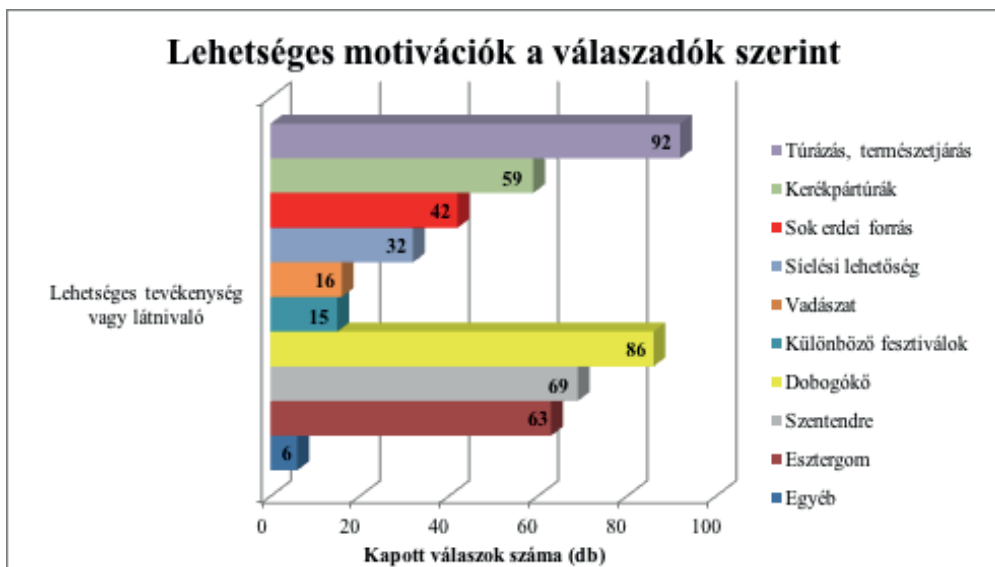
12. ábra: Az utazási motiváció vizsgálata

Forrás: Egyéni kutatás

A válaszadók egyéni motivációja mellett kíváncsi voltam arra is, hogy mit gondolnak, melyek azok a turisztikai vagy természeti attrakciók és vonzerők, melyek ösztönzőleg hatnak a turistákra a desztináció felkeresésére (13. ábra). Az aktív turizmus különböző formái kapták – túrázás/természetjárás, kerékpártúrák – ezúttal is a legtöbb szavazatot, de a kérdőívet kitöltők szerint hasonlóan fontos szerepet játszanak az olyan közeli nagyvárosok is, mint Esztergom, Szentendre vagy Visegrád, illetve az egyéb kategórián belül Pomáz is megemlítésre került. Természetesen Dobogókő is a fő látványosságok közé tartozik a látogatók szerint, hiszen 86 voksot kapott, ám ezen adat hitelességéről nem vagyok teljes mértékben meggyőződve, mivel a kutatás az adott helyszínen zajlott. Szintén a zsákfaluhoz köthető a síelési lehetőség, melyet a kitöltők 32%-a említett a lehetséges motivációk között. A Pilis lankái között számos ismert és kevésbé ismert forrás található, melyek egytől egyig fogyaszthatóak. A látogatók valamivel kevesebb mint fele úgy gondolja, hogy az erdei források is lehetnek vonzerők, ugyanakkor sokan nehezményezték a nem megfelelő tájékoztatást és útbaigazítást a vízelőhelyeket illetően. A pilisi vadállomány kapcsán joggal gondolunk a vadászati lehetőségre, mely minden bizonnyal széles körben vonzza a vadászokat a hegységbe. A válaszadók ezt az opciót korántsem gondolják ennyire nyilvánvalónak, hiszen a vadászat lehetőségét csak tizenhatan sorolták a potenciálok közé. Annak ellenére, hogy a Pilisben és térségében egyre több fesztivált rendeznek a turizmus felélénkítésének céljából – például fánkfesztivál –, a vadászathoz hasonlóan csekély számú szavazatot kapott a különböző fesztiválok vonzereje.

13. ábra: A válaszadók által megjelölt tényezők, melyek vonzóvá tehetik a Pilis - hegységet

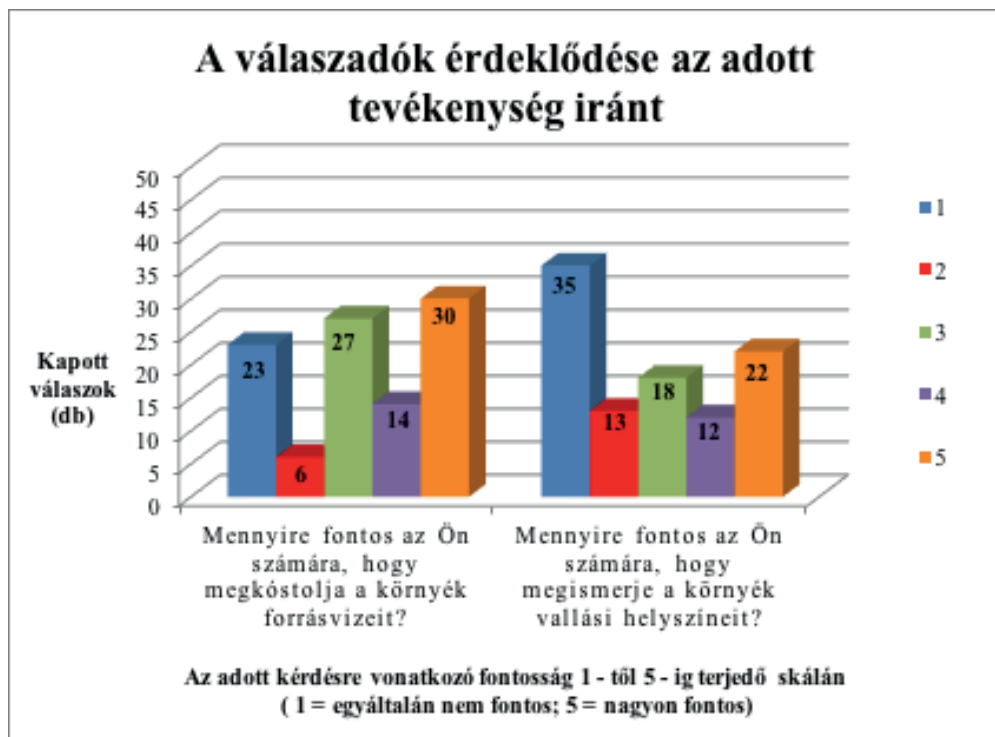

Forrás: Egyéni kutatás

A következő kérdések esetében amellet, hogy az összesített eredményeket bemutatom, szeretnék külön kitérni a nemek általi megoszlásra a válaszok tekintetében, mivel jelentős különbségek adódnak egy-egy témakör kapcsán. Ezen zárt kérdések megválaszolásához numerikus skálát használtam, melyben öt értéket – 1 és 5 között – jelölhetek meg a látogatók, ahol az egy a legkevésbé fontos, az öt a leginkább fontos választ jelentette. A 14. ábra két kérdés tekintetében vizsgálja azt, hogy a turistáknak egy kirándulás alkalmával mi számít abszolút vonzerőnek.

A forrásvizek megköstölése esetében igen homogén eredmény mutatkozik. A turisták 30%-ának ez különösen fontosnak mondható, míg 23% számára ez nem bír különösebb fontossággal. A két érték között 27%-os arányt képeznek azok a kirándulók, akik hármas értéket adtak meg, tehát számukra nem jelent különösebb lehetőséget a jéghideg, kristálytiszta víz megköstölése. Ha csak a női válaszadókat vesszük figyelembe, náluk sokkal kisebb az egyes értéket megjelölők aránya, ami csak 18%-ot tesz ki, míg a férfiak esetében ez az érték 28%-ra tehető. Mivel a férfiak köréből több választ kaptam arra vonatkozóan, hogy nem tartják fontosnak a forrásvíz megköstölését, így az ő válaszaiknak száma emeli a statisztikát az összesítésben említett 30%-ra.

14. ábra: A látogatók motiváltságának mérése

Forrás: Egyéni kutatás

Mindenképpen szerettem volna feltenni egy kérdést a vallási helyszínekre vonatkozóan, mivel ezzel is a bennem kialakult hipotézist szerettem volna igazolni. Úgy gondolom, hogy elsősorban a nők nyitottabbak erre a témára, de ők is csak korlátozott mértékben. Napjainkban a vallás szerepe jelentősen csökkent a hétköznapjainkban, így azt is szeretném igazolni a felméréssel, hogy azok a válaszadók, akik számára nagyon fontos a vallási kultúrák megismerése, ők a középkorú, illetve a senior korosztály köréből fognak kikerülni.

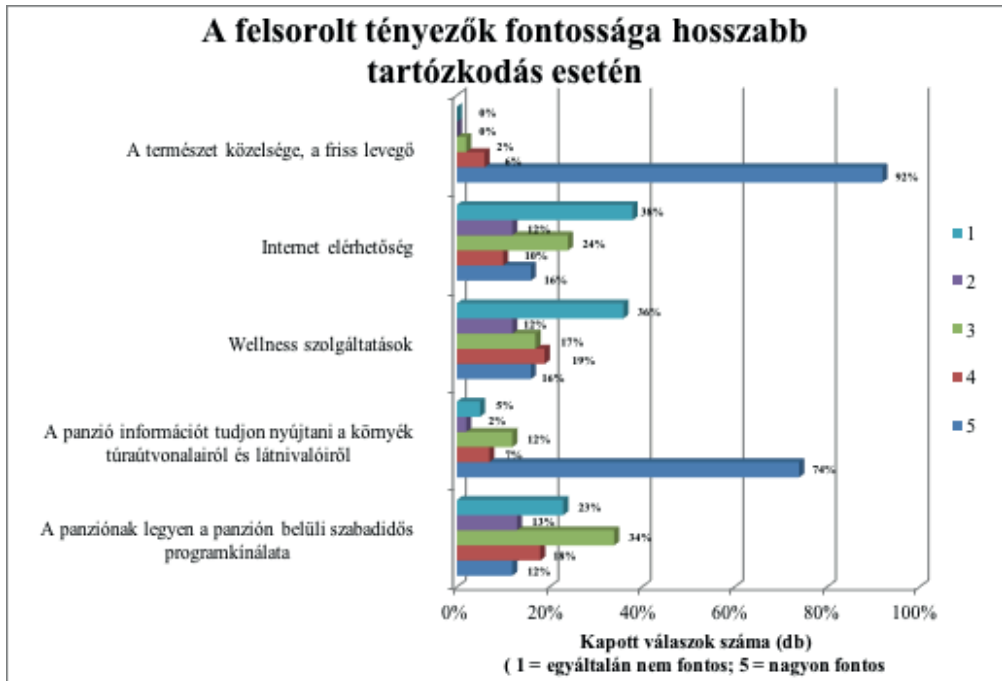
Összességében elmondható, hogy a megkérdezettek 35%-ának egyáltalán nem fontos az istentiszteleti helyszínek látogatása, azonban a forrásvizekhez hasonlóan itt is teljesen más eredményeket kapunk, ha különválasztjuk a nemeket. Mind a férfiak, mind a nők közül 11 kiránduló mondta azt, hogy számára fontos az ilyen jellegű attrakciók megtekintése. A férfiak 42%-a, azaz 21 turista, míg a nők 28%-a, azaz 14 természetjáró állította, hogy az ő szemléletük szerint semmilyen jelentőséggel nem bírnak a vallási helyszínek. Az előbbieknél megfelelően nem volt helytálló a feltételezésem, mi szerint a gyengébbik nem körében nagyobb népszerűségnek örvendenek a kultikus helyszínek, mivel a kutatásom szerint azonos mértékű érdeklődést mutat mindkét nem. Nem mondható száz százalékig hiteles indoklásnak, de az, hogy a férfiak körében nagyobb az elutasítás a vallási helyszínek tekintetében, mint a nőknél, mégiscsak arra enged következtetni, hogy részben igazam volt.

Korosztályokra lebontva azon válaszadók körét, akik ötös értéket adtak a kérdésre, egyértelműen igazolható a második feltevésem. A 22 emberből heten – 31,8% – az 56 év feletti korcsoportba tartoznak, öt-öt turista – 22,7% – a 46 és 55 év közötti, illetve a 36

és 45 év közötti kategóriába tartozik. A 18 éven aluliak közül senki sem jelölte meg a legmagasabb számértéket, mindkét kiskorú kitöltő közepesen fontosnak tartotta a szent helyszínek megismerését.

15. ábra: Hosszabb időtartamú tartózkodás esetén mennyire igénylik a vendégek a felsoroltakat?

Forrás: Egyéni kutatás

A soron következő kérdés esetében – melyet a 15. ábra szemléltet – arra kértem a kirándulókat, hogy elvonatkoztatva az aktuális tartózkodási idejüktől, képzeljék el azt, hogy több napra szállnak meg valahol a pilisi térségen belül, és ennek megfelelően adjanak választ a kérdéseimre. A kérdéscsoporton belül különösen nagy hangsúlyt fektetnek az internet elérhetőség fontosságára. Szándékosan tettem fel egy ilyen aktuális témát érintő kérdést, mivel úgy gondolom, hogy a mai fiatalság létszükségletei közé tartozik, hogy a nap bármely szakaszában csatlakozni tudjanak a világhálóra, míg az idősebbek körében ez semmilyen jelentőséggel nem bír.

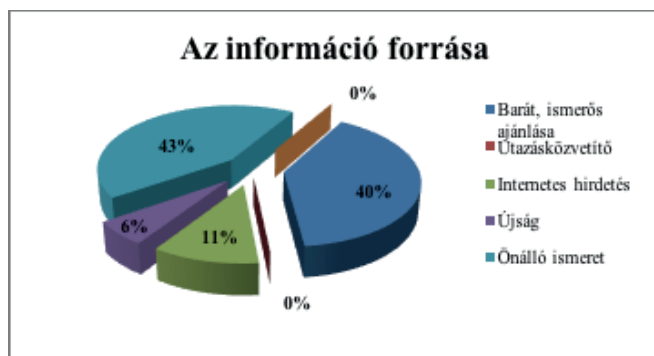
Dolgozatom írása során már számtalanszor említettem, hogy a Pilis hegység elsősorban az aktív turizmusnak kedvez, illetve azoknak a kikapcsolódni vágyóknak, akik ha rövid ideig is, de a friss levegőn szeretnének tartózkodni. Tökéletesen támasztja alá ezt az állítást a fenti ábra, melyből egyértelműen kiderül, hogy a turisták számára elsődleges szempont egy kirándulás alkalmával a természet közelsége és a tiszta levegő. A hölgy válaszadók kivétel nélkül nagyon fontosnak jelölték az előbb említett tényezők meglétét. Kiválóan igazolja a mozgás iránti szükségletét és a látványosságok iránti érdeklődését a turistáknak az, hogy 74%-uk igényt tart rá, hogy a szálláshelyen tájékozódni tudjon a környező túraútvonalakról és a turisztikai attrakciókról. A válaszadók mindössze 12%-a tartotta nagyon fontosnak, hogy a panzió biztosítson vendégei számára szabadidős programkínálatot. Az alacsony érték és az, hogy 23% abszolút nem igényli ezt a szolgáltatást, további erősíti azon elképzelésemet, hogy a térségben megszállók elsősorban

azért érkeznek, hogy a szabadidejüket a természetben tölthessék. A wellness szolgáltatásokra irányuló kérdéssel szerettem volna visszaellenőrizni a válaszadó hitelességét arra vonatkozóan, hogy valójában őszinte választ adott-e a panzióban igénybe vehető szolgáltatásokat illetően. Éppen ezért szándékosan megcseréltem a két kérdés sorrendjét, mellyel azt szerettem volna elérni, hogy a válaszadását ne befolyásolja a logikai kapcsolat. Mindent egybevéve alanyaim jól vizsgáztak, mivel csak 16-uknál kiemelkedő fontosságú a wellness részleg megléte, ám annál többen, 36-an mondták azt, hogy nincs igényük ilyen lehetőségre. Ugyanakkor meglepőnek tartom, hogy a férfiak szükséglete nagyobb a kényeztető alkalmatosságok és kezeléseik iránt, mint a nőké – $10 > 6$ –, sőt a hölgyek 44%-a egyáltalán nem tartja fontosnak a wellness lehetőségét, míg ez az arány az uraknál csak 28%.

Ami az internet elérhetőséget illeti, az igazat megvallva kellemes csalódást okozott a végeredményt illetően. Meg voltam róla győződve, hogy a turisták legalább felének elengedhetetlen tényező lesz az azonnali csatlakozás lehetősége, ezzel szemben mindössze a válaszadók 16%-ánál számít ez alapvető tényezőnek. Szintén a férfiak körében mutatkozik nagyobb érdeklődés a világháló irányába 22%-os aránnyal, míg ez az érték a nők esetében 12 százalékponttal kevesebb. A két kiskorú körében nem meglepő, hogy mindketten ötös értéket adtak, de hasonlóképpen alakult az eredmény az eggyel idősebb korosztályban, a 19 és 25 év közöttiek körében is. A 23 válaszadó 78,3%-ának nagyon, míg 21,7%-ának fontos az internet. Az igazán meghökkentő eredmény az 56 év felett kategóriában alakult ki, ahol a 15 kitöltő 100%-a ötös értékkel jelölte a világháló iránti igényét. Biztató azonban, hogy a látogatók közül 38-an állították, hogy az internet egyáltalán nem fontos az üdülés időtartama alatt.

Szakedolgozatom címe és témája a pilisi térség ismertsége Magyarországon és a térség szerepe a hazai turizmusban. A kutatási eredmények feldolgozásának végén ezekre a kérdésekre kerestem a választ. A kérdőív szerkesztése során ezen információk begyűjtésére hivatott kérdések összeállítására is kitértem. Ezek alapján (16. ábra) kiderül, hogy a látogatók többsége, 43 válaszadó önálló ismereteik révén, valamint 40-en barát vagy ismerős ajánlásának köszönhetően látogattak el a pilisi hegyekbe. Sajnos az egyéb marketingkommunikációs csatornák ebben az esetben nem bizonyulnak kellően hatékonyak, mivel egyik látogató sem említette a televíziós és rádiós reklámokat, illetve senki nem hivatkozott utazásközvetítői ajánlásra. Szerencsére az internetes és újságbeli hirdetések, ha csekély mértékben is, de büszkén hirdetik a Pilis hegység nyújtotta lehetőségeket.

16. ábra: A választók aszerinti megoszlása, hogy ki honnan hallott a Pilisről mint turisztikai célpontról

Forrás: Egyéni kutatás

A térség hazai turizmusban való aktív részvételét jelzi, hogy a válaszadók 36%-a rendszeresen kirándul a Pilis erdeiben, míg 46 turista legalább egyszer már ellátogatott a térségbe. A száz emberből mindössze tizenhét ember adta azt a választ, hogy korábban még sosem jártak a hegységben. Ez az arány nagyjából megegyezik azzal a korábban említett adattal, miszerint tizennégyen új területek megismerése végett keresték fel a Pilist. Szintén kapcsolatba hozhatóak az állandó látogatók azzal a 30%-os aránnyal, akik úgy nyilatkoztak, hogy a Pilis hegység nem túl messze található az otthonuktól.

Ezzel beigazolódni látszik azon hipotézisem, hogy alapvetően a térség vonzáskörzetéből kerülnek ki az állandó látogatók, ami persze nem jelent feltétlenül problémát. A hegyvonulat rendkívül közel fekszik a fővároshoz, így a budapestiek számára elsőszámú turisztikai célpont lehet. Mindemellett a Pest megyei települések lakosai is előszere-ttel keresik fel a területet kikapcsolódás céljából. Összességében kijelenthető, hogy a Pilis hegység ilyen vagy olyan úton kellő ismertségre tett szert országhatáron belül és túl, és a belföldi turizmus szempontjából meghatározó szerepet játszik elsősorban Közép-Magyarország vonatkozásában. Azonban nem szabad általánosítanunk, hiszen a megkérdezettek 92%-a tervez újabb látogatást a régióba.

5. Problémafeltárás

2002-ben Pilisszentkereszt és Dobogókő között kisebb viszály alakult ki, mivel a dobogókői turizmusból befolyt pénzek jelentős részét Szentkereszt fejlesztésére fordították, melyet a zsákfalú lakói igencsak nehezményeztek. Ezért ebben az évben népszavazást tartottak arról, hogy Dobogókő lakosai Pilisszentkereszthez vagy Esztergomhoz szeretnének-e hivatalosan tartozni. A szavazók többsége a Királyváros mellett tette le a voksát, de érdembeli változás nem történt, mivel nem tudtak megállapodni a pilisszentkereszt-i önkormányzattal, sőt az Esztergomhoz való csatlakozás már meggyeváltást is jelentett volna, ami tovább nehezítette volna az átállást.

A fentiekben részletezett szurdokvölgyi beavatkozás a gyakorlatban sajnos nem teljesen az elvártaknak megfelelően alakult. Az elmúlt évek áradásai, ha az élővilágban nem is, de a fahidak állapotában jelentős károkat okozott. Mindemellett szomorú tény, de napjainkban mindennapos az ember keze általi rongálás, ez a völgyben sincs másképp, hiszen a tanösvény táblái szinte kivétel nélkül meg vannak rongálva. A turistáknak nyújtott maximális élmény érdekében a hidak és a táblák helyreállítása lenne esedékes, ám a kihelyezett eszközök – padok; táblák; tűzrakó helyek; szemetesek – megóvása közös érdek lenne, és véleményem szerint nem várható el a folyamatos karbantartás a szándékos pusztítás miatt. Az emberi barbárság határtalan, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy a közelmúltban ellopták a Mária-szobrot a Szentkút kápolnájából. Az eltulajdonító – valószínűleg miután észrevette, hogy a talapzat megrepedt – a helyi buszmegállóban hagyta a szobrot egy rafiaszatyorban. A rendőrséget a helyi lakosok értesítették, akiknek a megtaláló készséggel visszaszolgáltatta a vallási szimbólumot.

A Pilis hegység a Budapest Természetvédelmi Igazgatóság felügyelete alá tartozik. A Pilisi Tájvédelmi Körzet területe 25 367 hektár, melyből 6 251 hektár számít fokozottan védettnek.

„ Pilisszentkereszt határában már 1942-ben védelem alá vettek egy 6 ha kiterjedésű területet, ahol a husáng nevű ritka növényfaj termőterülete van, ugyanezért lett védett a pilisszántói szikla-telep is.”

(Bodnár et al., 1999, p.151.)

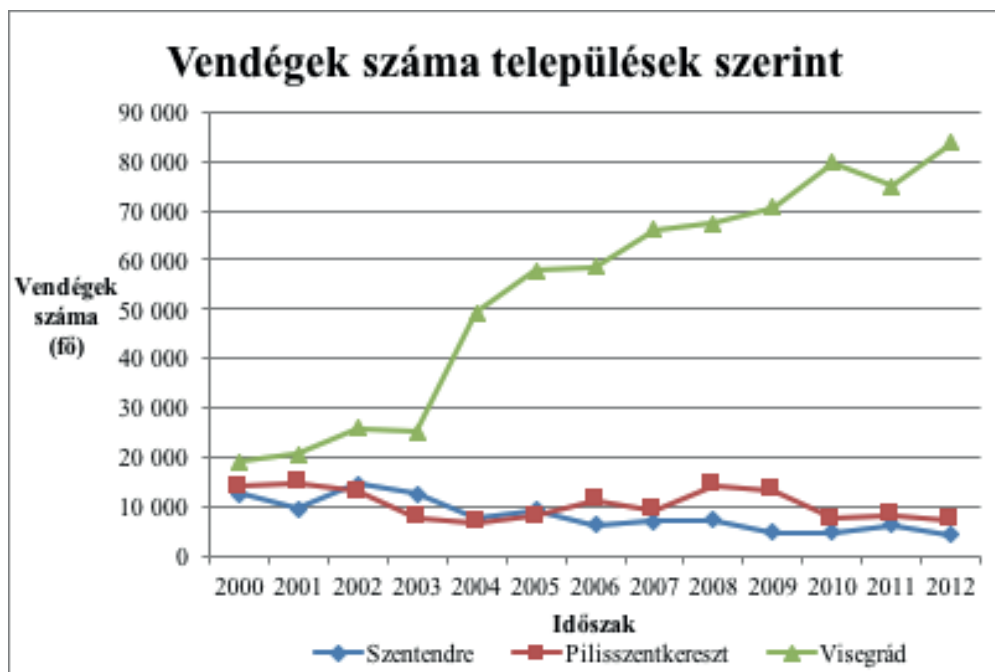
A kutatás eredményeinek prezentálása során a forrásvizek esetében már említettem, hogy sok turista hiányolja a különböző attrakciók megfelelő jelzését. Ez a probléma ese-

tenként a természeti értékekre vonatkoztatva is fennáll. Bár a Zsvány-sziklákat jelzik az útjelző táblák, de kizárólag csak a látványosság közelében. Így aki hosszabb túrára indul, és a kiindulópont nem Dobogókő környékén van, megeshet, hogy a sziklaképződményeket nem ejti útba a kirándulás során. Hasonló a helyzet a Vaskapu esetében is, amire szinte semmilyen tájékoztató nem hívja fel a természetjáró figyelmét. Pedig ezt is mindenképp érdemes felkeresni, mert felemelő érzés átmenni a „kapu” alatt, igaz, a látványosság megközelítése kicsit több odafigyelést, óvatosságot igényel.

Úgy gondolom, hogy Pilisszentkereszt és Dobogókő a megfelelő marketingtevékenység hiányában hátrányosabb helyzetben van a hegység többi településével szemben, holott összességében sokkal több szépséget rejtenek magukban. Előbbi megállapításomat azonban mindenképpen korrigálnom kell egy kicsit, hiszen Dobogókőn számos nagy szálloda és panzió található, bár igaz, ezek a vendéglátóegységek éveken keresztül elégtelen fénycorukat, és ebből kifolyólag a szolgáltatások színvonala kissé megkopott. A zsákfalu esetében a tél az egyetlen olyan időszak, mikor a szállodák igazán ki vannak használva, hiszen jellemzően többnapos síelésre érkeznek a turisták, ekkor ugrik meg a vendégéjszakák száma is. A téli időszakot leszámítva, ahogyan az a kutatásból is kiderült, sajnos csak az átutazó turizmus a meghatározó, a turisták pár órát töltenek a szabadban, majd autóba ülnek, és mennek is tovább, míg a vendégéjszakával járó tartózkodás esetében az egy éjszakák jellemzőek.

A környező turisztikai célpontok közül véleményem szerint csak Szentendre és Visegrád mögött áll megfelelő marketing, melyet azonban a turistaérkezések száma csak utóbbi esetében támaszt alá. A 17. ábra jól szemlélteti Visegrád abszolút előnyét, látogatottsági adatai évről évre emelkednek.

17. ábra: Vendégek száma az összes kereskedelmi szálláshelyeken (fő)

Forrás: KSH adatok alapján egyéni szerkesztés

Ezzel szemben Szentendre látogatottsága a KSH adatok alapján folyamatosan csökken, míg Szentkereszt értékei minden évben más tendenciát mutatnak. Ettől függetlenül mind Pilisszentkereszt, mind Dobogókő maximálisan kihasználja a természeti adottságait a turizmus szempontjából. Szerintem az alapvető problémát az jelenti, hogy nem megfelelő marketingtevékenység áll a háttérben, sőt ami azt illeti, a falu népszerűsítésére szolgáló reklámokkal még szinte soha nem is találkoztam. A természeti adottságok kihasználtságával és kiépítettségével nincsen különösebb probléma, de a turisták köre igen korlátozott. Mivel a Pilisben csak túrázni lehet, ezért a szállóvendégek köre nagymértékben szűkül a sportot kedvelő turistákra, azonban nincsen semmilyen olyan szolgáltatás a térségben – Visegrádot leszámítva, de az nagyon drága –, amely maradásra készítené a látogatót. A wellness szolgáltatások kínálata teljes mértékben hiányzik a szolgáltatások listájáról, de ennek kiépítése rendkívül költséges lenne, és nem is feltétlenül illene bele a Pilis imázsába.

A térség turizmusbeli fellendítése érdekében olyan turisztikai attrakciót kellene kialakítani, ami miatt azt gondolja majd a turista, hogy megérné kicsivel több időt tölteni a településen. Nem feltétlenül több vendégéjszakára gondolok, ez az időtartam lehet egy délután vagy akár egy egész nap.

Ugyanakkor figyelembe kell venni azt is, hogy kisméretű faluról beszélünk, amely önállóan semmiképp sem tudná ezeket a fejlesztéseket finanszírozni, így mindenképpen egy tőkeerős befektető ajánlata szükséges, aminek egyelőre a terület sajnos híján van.

6. Összegzés

A dolgozat írása során igyekeztem minden szempontból bemutatni Pilisszentkeresztet, e kicsiny falucskát, mely számos, gyönyörűbbnél gyönyörűbb élményt képes nyújtani a látogatónak.

Az esettanulmányok kidolgozásával, úgy gondolom, hiteles képet adtam Pilisszentkereszt turizmusáról, illetve a térségben található turisztikai attrakciók soráról.

A kérdőíves kutatásom révén elsősorban a turisták látogatási szokásaira voltam kíváncsi, illetve szerettem volna felmérni, hogy a hazai turizmusban a Pilis hegységnek mekkora szerepe van. A felmérésből egyértelműen kiderült, hogy a térség elsősorban Közép-Magyarország turisztikai kínálatában játszik kulcsszerepet, az adott válaszok alapján a távolabbi országrészből érkezők aránya meglehetősen alacsony. A természetjárók szokásaira irányuló kérdésekből kiderül, hogy a túrázók döntő többsége az aktív turizmus végett érkezik a térségbe, ugyanakkor fény derült arra is, hogy a különböző vallási helyszínek iránt alig érdeklődnek a látogatók, melyben Dobogókő igencsak bővelkedik.

A korábban megfogalmazott hipotéziseim zöme is beigazolódott, így például a fentiekben említett földrajzi elhelyezkedés meghatározó mivolta. Sajnos beigazolódott az a feltevés is, miszerint az érdeklődők rendkívül kevés időt töltenek a térségben. A válaszadók elmondása szerint csak pár órát tartózkodnak a hegységben, ami rendkívül alacsonynak mondható. A fentiekben kitértem arra is, hogy a látogatók meghatározó része gépjárművel érkezik, így a gyors távozásnak a fizetőparkoló magas árszínvonala is oka lehet. A Pilisszentkereszt Vendégtártya ezt a problémát is áthidalja, hiszen birtokosa 50%-os kedvezménnyel veheti igénybe a szolgáltatást, így már nem kell annyira sietősre fogni a látogatást a vendégnek. A kártya szélesebb körben való elterjedése esetén a szerződött partnerek köre és a szolgáltatások jellege is bővülni fog, s remélhetőleg rövidesen presztízs kérdés lesz a programban való részvétel.

Pozitívumnak mondható, hogy megdőlni látszik az az állításom, miszerint a túrázás iránti szükséglet visszaszorulóban van. Ezt azon magas számú turisták bizonyítják,

akik bizonyos időközönkénti rendszerességgel érkeznek kirándulni a régióba. Továbbá nem szabad megfélemlíteni azokról a túrázókról sem, akik a megszokottnál kevesebb időt töltenek a szabadban, hiszen őket is a természet utáni vágy motiválta, és végső soron mégiscsak ellátogattak a térségbe.

A kutatás összes eredménye közül az internetelérhetőségre vonatkozó adatok töltenek el a legnagyobb örömmel. A felmérés elkezdése előtt meg voltam győződve róla, hogy a turisták körében elsőszámú szempont a világhálóra való csatlakozási lehetőség. A kapott válaszok alapján azonban egyértelműen ki merem jelenteni, hogy az állításom nem helytálló, ami azt bizonyítja, hogy a természeti környezetben nincsen szükség a felgyorsult, modernizálódott hétköznapokra.

A térség megfelelő marketingtevékenysége esetén a bemutatásra került turisztikai attrakciók révén biztosítottá válhatna Pilisszentkereszt és Dobogókő fenntarthatósága. A fentiekben bemutatásra került fejlesztési tervek megvalósítása esetén a Pilis hegység kiemelt pozíciójú turisztikai desztinációvá válna, mely az év minden szakaszában vonzaná a turisták tömegét. Példaértékű, hogy a pilisszentkereszt-i önkormányzat csekély méretéhez képest számos lépéssel próbálja népszerűsíteni a települést és elérni még aktívabb jelenlétét a turisztikai kínálatban. Dobogókő mint üdülőterület kiemelt üdülőkörzetnek számít, ám ennek ellenére a turizmus bővítése meglehetősen nehéz feladatnak minősül. A fentiekben felvonultatott turisztikai fejlesztések példáján keresztül egyértelműen látszik, hogy minden elképzelés, minden változtatásra irányuló projekt hiábavaló, ha nincsen tőkeerős befektető, aki a beruházásokat végrehajtaná. A Dobogókő Fejlesztési Tanulmányterv esetéből okulva különösen nagy figyelmet kell fordítani a lakosság és az utazóközönség felé irányuló kommunikációra, hiszen a helyiek által tanúsított ellenállás meghiúsíthatja az egész tervezet végbemenetelét. Ugyanakkor hiába minden fejlesztés és újítás, ha a célközönség nem kellően tiszteli a környezetet. Elengedhetetlen, hogy minden természetjáró belássa, a természeti értékek védelme közös érdekünk, és optimális esetben minden látogatónak ennek megfelelően kellene cselekednie. Ebben az esetben is érvényes a társadalmi felelősségvállalás gondolata, amelybe beletartozik, hogy a társadalom minden résztvevőjének illik a természetre odafigyelnie. Ez az úgynevezett méltányos és felelős turizmus, amely az összes résztvevő számára kötelezővé teszi az adott környezet értékeinek tiszteletét és védelmét.

Pilisszentkereszt esetében három nemzetiség harmonikus együttműködéséről beszélünk. Mind a szlovák, mind a német, mind a magyar vezetők igyekeznek a falu egészét megcélzó programsorozatot összeállítani az év minden szakában, nemzeti hovatartozástól függetlenül. A fentiekben említettem már, hogy a nemzeti ünnepek alkalmával mindhárom nemzet képviselteti magát, ezzel is erősítve a község összetartó erejét. Az erős szlovák nemzeti identitás következtében egy teljesen más hangulatú települést ismerhet meg a faluba érkező turista. A takaros kis községben sétálva megütheti a látogató fülét az idősek körében szlovák nyelven folytatott társalgás, ezáltal kiszakítva bennünket a mindennapi életből, és a kirándulónak már-már olyan érzése támadhat, hogy a pilisi erdő sűrűjében Magyarország határát is átlépte.

7. Irodalomjegyzék

1. Bodnár L. – Fodor I. – Lehmann A. (1999): A természet- és környezetvédelem földrajzi vonatkozásai Magyarországon. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
2. Dely K. – Dr. Mezei I. (1974): Pilis útikalauz. Sport Kiadó, Budapest
3. Dénes Gy. – Juhász Á. – Miczek Gy. – Sánta A. (1991): A Pilis és a Visegrádi-hegység. Sport Kiadó, Budapest

4. Falus I. – Báthory Z. (1997): Pedagógiai Lexikon. Keraban Kiadó, Budapest
5. Papuček, G. (2000): Pilisszentkereszt és környéke. Pilisszentkereszt Község Önkormányzatának kiadványa, Pilisszentkereszt
6. Hervay F. L. O. Cist – dr. Benkó E. – dr. Takács I. (2007): Ciszterci apátság Pilisszentkereszten. Mikes Kiadó, Budapest
7. Lengyelné Molnár T. – Tóvári J. (2002): Kutatásmódszertan. Líceum Kiadó, Eger
8. Puczkó L. – Rátz T. (2002): A turizmus hatásai. Aula Kiadó, H.n.
9. Puczkó L. – Rátz T. (2000): Az attrakciótól az élményig. Geomédia Kiadó, Budapest
10. Tasnádi J. (2002): A turizmus rendszere, Aula Kiadó, H.n.

8. Internetes források:

1. Fogyasztói vélemények az Emma vendéglőről <http://www.etterem.hu/9066> (letöltve: 2014. március 27.)
2. A Pilisi Parkerdő Zrt. a fejlesztésekről http://www.greenfo.hu/hirek/hirek_item.php?hir=24973 (letöltve: 2014. április 19.)
3. A turistaházak felújítása <http://turizmus.com/ujdonsag/eddig-15-turistahaz-ujult-meg-1121948> (letöltve: 2014. április 23.)
4. A kőhegyi menedékház felújítása <http://turizmus.com/ujdonsag/50-millio-f forintbol-ujult-meg-a-kohegyi-menedek haz-1121231> (letöltve: 2014. április 23.)
5. A Fekete Hegyi Kulcsosház <http://www.parkerdo.hu/fekete-hegy> (letöltve: 2014. április 23.)
6. Megújult a Som-hegyi Turistaház a Pilisben <http://www.turistamagazin.hu/megujult-a-som-hegyi-turistahaz-a-pilisben.html> (letöltve: 2014. április 23.)
7. Pilisszentkereszt Nemzetközi Fánkfesztivál http://www.aktivpihenes.hu/inyencsegek_-_gasztronomia/pilisszentkereszt_nemzetkozi_fankfesztival (letöltve: 2014. április 24.)
8. A Simon és Júda vásár története <http://uj szo.com/napilap/szulofoldunk/2001/10/26/a-simon-juda-vasar-tortenete> (letöltve: 2014. április 24.)
9. Pilisszentkereszt Vendégekártya igénylésének, felhasználásának szabályai www.pilisszentkereszt.hu/files/download/543 (letöltve: 2014. április 26.)
10. VII. Pilisi Kavalkád – Fánkfesztivál Pilisszentkereszt <http://www.utazzitthon.hu/galeria-program.php?id=19553> (letöltve: 2014. április 27.)
11. Klastrom-kert; Pilisszentkereszt <http://www.panoramio.com/photo/36905094> (letöltve: 2014. április 28.)

9. Egyéb források:

1. Önkormányzati adatszolgáltatás
2. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium: Pilisszentkereszti szurdokvölgy geológiai természetvédelmi tanösvény (2004)

10. Mellékletek

10.1. 1. melléklet

Kedves Kitöltő!

Forgó Fruzsina vagyok az egri Eszterházy Károly Főiskola hallgatója, turizmus – vendéglátás szakon. Szeretném a segítségét kérni a kérdőív kitöltésével, mellyel a pilisi térségről készülő TDK – Tudományos Diákkör – munkámat segíti. A kérdőív kitöltése mindössze néhány percet vesz igénybe, és a megadott adatokat kizárólag kutatási céllal használom fel.

A megfelelő választ kérem X-szel jelezze!

Segítségét nagyon szépen köszönöm!

- 1) **A Pilis – hegység szó hallatán mi jut először eszébe?**
.....

- 2) **Milyen céllal érkezett a Pilisbe? /több választ is megjelölhet/**
  - Aktív pihenés/Kikapcsolódás céljából
  - Népi hagyományok megismerése céljából
  - Új területek megismerése végett
  - Barátok, rokonok látogatása végett
  - Nincs túl messze az otthonomtól, mégis nyugalmat biztosít a város zajától
  - Egyéb:.....

- 3) **Járt-e már korábban a pilisi térségben, ha igen mikor?**
  - Igen, ekkor: ..... Rendszeresen
  - Nem

- 4) **Kivel érkezett a Pilisbe? /több választ is megjelölhet/**
  - Családdal, ahol még van kisgyermek / 10 éves korig /
  - Családdal, ahol már nincs kisgyermek /10 – 18 éves korig/
  - Családdal, ahol a gyerekek már felnőttek
  - Baráti társasággal
  - Párral kettesben

- 5) **Mivel érkezett a Pilisbe?**
  - Tömegközlekedéssel Motorral
  - Autóval Gyalog
  - Kerékpárral

- 6) **Mennyi időt szándékozik eltölteni a Pilis térségében?**
- Egy napos kirándulásra jöttem   Egy hétvégét/ hosszúhétvégét
- Csak egy éjszakát   Ennél hosszabb időt:..... napot
- 7) **Amennyiben több napot tölt el a Pilisben, hol száll meg?**
- Ismerősöknél, rokonoknál   Panzióban
- Turistaszállóban   Szállodában
- 8) **Kérem, jelölje 1 – 5-ig terjedő skálán, hogy mennyire fontos az Ön számára, hogy megkóstolja a környék forrásvizét? / 1 – egyáltalán nem fontos; 5 – nagyon fontos /**
- 1   2   3   4   5
- 9) **Kérem, jelölje 1 – 5-ig terjedő skálán, hogy mennyire fontos az Ön számára, hogy megismerje a környék vallási helyszíneit? / 1 – egyáltalán nem fontos; 5 – nagyon fontos /**
- 1   2   3   4   5
- 10) **Függetlenül attól, hogy mennyi időt tölt most el a Pilisben, ha több napra megszálna egy panzióban, mennyire lennének fontosak az Ön számára a felsoroltak 1 – 5-ig terjedő skálán? / 1 – egyáltalán nem lenne fontos; 5 – nagyon fontos lenne / Kérem, karikázza be a megfelelő számot!**
- A természet közelsége, a friss levegő
- 1   2   3   4   5
- Internet elérhetőség
- 1   2   3   4   5
- Megismerni a térség szokásait, hagyományait
- 1   2   3   4   5
- Wellness szolgáltatások
- 1   2   3   4   5
- A panzió információt tudjon nyújtani a környék túraútvonalairól és látnivalóiról
- 1   2   3   4   5
- A panzióknak legyen a panzió belüli szabadidős programkinálata
- 1   2   3   4   5

- 11) **Kérem, jelölje 1 – 5-ig terjedő skálán, hogy mennyire elégedett a turisták tájékozódását segítő jelzésekkel és a pihenésre lehetőséget nyújtó helyekkel?** (padok; asztalok; tüzrakó helyek) /1 – egyáltalán nem elégedett; 5 – nagyon elégedett/

1   2   3   4   5

- 12) **Mit gondol, mely tevékenységek vagy látnivalók vonzzák a turistákat a Pilis – hegységbe? /több választ is megjelölhet/**

- Túrázás, természetjárás
- Kerékpártúrák
- Vadászat
- A sok erdei forrás
- A különböző fesztiválok
- Síelési lehetőség
- Dobogókő
- Esztergom
- Szentendre
- Egyéb:.....

- 13) **Honnan hallott a pilisi térségről, mint turisztikai célpontról?**

- Barát, ismerős ajánlotta
- Internetes hirdetésből
- Utazásközvetítő ajánlotta
- TV-ben, rádióban hallottam róla
- Újságban olvastam róla
- Önálló ismeret

- 14) **A jövőben tervez-e újabb látogatást a Pilisbe, amennyiben nem tervez, miért nem?**

- Igen, tervezek
- Nem tervezek, nem nyerte el a térség a tetszésem
- Nem tervezek, mert nem tudok időt szakítani egy újabb üdülésre/kirándulásra
- Nem tervezek, anyagi okok miatt
- Nem tervezek, mert inkább más, új tájat ismernék meg

15) Honnan érkezett a Pilis térségébe?

- Budapest
- Közép – Magyarország
- Észak – Magyarország
- Észak – Alföld
- Dél – Alföld
- Közép – Dunántúl
- Dél – Dunántúl
- Nyugat – Dunántúl

16) Neme?

- Férfi
- Nő

17) Kora?

- 18 év alatt
- 19 – 25 év között
- 26 – 35 év között
- 36 – 45 év között
- 46 – 55 év között
- 56 év felett

18) Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

- Általános iskola
- Gimnázium
- Szakközépiskola
- Főiskola/Egyetem
- Folyamatban lévő tanulmányok

Köszönöm szépen, hogy időt szakított a kérdőívem kitöltésére, további szép napot kívánok!

Pilisszentkereszt község Önkormányzata
Képviselő-testületének 24/2012. (XL24.) önkormányzati rendelete
az idegenforgalom fejlesztésének támogatásáról, valamint a „Pilisszentkereszt”
vendégkártya igénylésének, felhasználásának szabályairól

Pilisszentkereszt község Önkormányzatának Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotó hatáskörében, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. §. (1) bekezdésében, valamint az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában meghatározott feladatkörében a következőket rendeli el:

I. A rendelet hatálya

1. §. A rendelet hatálya

a) a Pilisszentkereszt község Önkormányzat (továbbiakban: Önkormányzat) illetékességi területén működő és az Önkormányzattal kötött együttműködési megállapodásban a vendégkártya-rendszerhez csatlakozó szálláshely-szolgáltatókra,

b) az a) pont szerinti szálláshely-szolgáltatóknál legalább egy vendégéjszakát eltöltő vendégekre, valamint

c) a „Pilisszentkereszt” vendégkártya (a továbbiakban: vendégkártya) alapján kedvezményt nyújtó szolgáltatókra

terjed ki.

2. Idegenforgalmi fejlesztési támogatás

2. §. (1) Pilisszentkereszt község Önkormányzata az idegenforgalom fejlesztésének támogatása céljából a szálláshely-szolgáltatók által befizetett idegenforgalmi adó egy részéből idegenforgalmi alapot hoz létre.

(2) Az idegenforgalmi alap éves összegét a tárgyévi költségvetésben kell meghatározni.

(3) Az idegenforgalmi alaphoz nyújtott támogatás célja a szálláshely-szolgáltatók által nyújtott vagy közvetített, a helyi idegenforgalom növelését szolgáló fejlesztések, beruházások, szervezési intézkedések megvalósítása.

3. §. (1) Az idegenforgalmi alaphoz támogatásra irányuló pályázatot az önkormányzat a tárgyévi költségvetés elfogadását követő 30 napon belül írja ki. A pályázati kiírásban az önkormányzat tárgyévi – vagy hosszabb távú – preferált célokat állapíthat meg.

(2) Pályázatot nyújthat be az a szálláshely-szolgáltató

a) aki szálláshely-üzemeltetési engedéllyel rendelkezik

b) akinek az Önkormányzattal szemben – bármilyen adónemben – lejárt adótartozása nincs,

c) aki szálláshely-szolgáltatással kapcsolatos előző évi és tárgyévi nyilvántartási, adatszolgáltatási, bevallási és befizetési kötelezettségét teljesítette,

d) aki az Önkormányzattal kötött együttműködési megállapodásban csatlakozott a vendégkártya-rendszerhez,

e) aki az Önkormányzati támogatásokkal kapcsolatos – és a pályázati kiírásban részletezett – jogszabályi és egyéb feltételeknek megfelel.

(3) A pályázat elbírálásának határideje a pályázat beadási határidejétől számított 45. nap. A részletes pályázati és bírálási feltételeket az Önkormányzat a pályázati kiírásban határozza meg.

4. §. Az idegenforgalmi fejlesztési támogatás minimális és maximális mértékét a pályázati kiírásban határozza meg az Önkormányzat, de ugyanazon szálláshely-szolgáltató adott évben

legfeljebb a szálláshely-szolgáltató által a tárgyévvel megelőző évben befizetett idegenforgalmi adó 50 %-a mértékéig részesülhet támogatásban.

3. A „Piliszentkereszt” vendékkártya

5. §. (1) Az Önkormányzat illetékességi területén szálláshely-szolgáltatási üzemeltetési engedéllyel rendelkező és az Önkormányzattal együttműködési megállapodást kötött szálláshely-szolgáltatónál legalább egy vendégéjszakát töltő, idegenforgalmi adófizetésre köteles vendég ingyenes vendékkártyára jogosult. A vendékkártyával különböző kedvezményeket lehet igénybe venni.

(2) Az Önkormányzat együttműködési megállapodást a szálláshely-szolgáltatóval köt, amelynek/akinek a megállapodás megkötésének időpontjában nincs lejárt idegenforgalmi adó-, adóhiány, mulasztási bírság tartozása.

(3) A vendékkártya sorszámozott, összehajtható 14X10 cm-s lap, amelynek első lapján a település címe, a „Vendékkártya” felirat látható. A vendékkártya előállításáról az Önkormányzat gondoskodik.

(4) A kártya bal belső oldalán a kártya használatával kapcsolatos információk, a vendékkártya sorszáma, valamint a vendékkártya kibocsátójaként Piliszentkereszt község Önkormányzatának megnevezése, a jobb belső oldalán a vendékkártyát kiadó és azt a vendég rendelkezésére bocsátó szálláshely-szolgáltató, továbbá a vendég(ek)re és a szálláshely igénybevételének időtartamára vonatkozó adatok szerepelnek.

(5) A vendékkártya mintáját a rendelet melléklete tartalmazza.

6. §. A vendékkártya az Önkormányzat tulajdona, amit térítésmentesen bocsát a szálláshely-szolgáltatók útján a vendégek rendelkezésére. A vendékkártyát a szálláshely-szolgáltató tölti ki és adja át a vendégnek az érkezéskor.

7. §. (1) Vendékkártyát a szálláshely-üzemeltetési engedéllyel rendelkező szállásadó igényli a jegyzőtől. A jegyző az átadott – blanco - vendékkártyákról nyilvántartást vezet. A nyilvántartás tartalmazza a kiadott vendékkártyák sorszámát, darabszámát, az átadás időpontját, a szálláshely-szolgáltató megnevezését és az átvétel elismerését, valamint a kártya elvesztése vagy megsemmisülése esetén annak érvénytelenítését. A nyilvántartást a jegyző az Önkormányzat honlapján közzéteszi.

(2) A vendékkártya adatait a szálláshely-szolgáltató a vendég- és idegenforgalmi adó nyilvántartás alapján tölti ki. A vendékkártyát a szálláshely-szolgáltató a vendég részére érkezéskor haladéktalanul, de legkésőbb az érkezést követő napon 10 óráig köteles átadni. A vendég kedvezményes szolgáltatásokra az első vendégnapon történő érkezésétől az utolsó vendégnapon történő távozásáig jogosult.

(3) A szálláshely-szolgáltató köteles a vendékkártyáról, valamint annak használatáról a vendéget tájékoztatni.

(4) Ha a vendég az eredetileg közölt és vendégkönyvbe bevezetett tartózkodási időt meghosszabbítja, akkor részére új vendékkártyát kell kiadni.

8. §. (1) A vendékkártya-rendszerhez csatlakozó szálláshely-szolgáltatóval az Önkormányzat együttműködési megállapodást köt.

(2) A vendékkártya-rendszerhez csatlakozó szálláshely-szolgáltatók vállalják a vendékkártyák ezen rendelet szerinti kiadását, kezelését, a vendégek tájékoztatását, ennek fejében az Önkormányzat biztosítja a vendékkártya-nyomatványokat, a szálláshely-szolgáltatóknak a település honlapján – vele egyeztetett módon történő – térítésmentes megjelenését, a kedvezmények szervezését és arról a szálláshely-szolgáltató informálását.

4. A vendégekártya használata

9. §. (1) A vendégekártyát az a vendég használhatja, akinek a nevére az kiállításra került (kártyabirtokos). A kedvezményes szolgáltatásokat a kártyán feltüntetett számú személyek vehetik igénybe. A vendégekártyát átruházni nem szabad.

(2) A kedvezményre jogosult személyek számának feltüntetésénél a kártyabirtokost, továbbá a hozzá tartozó, a szálláshely-szolgáltatást igénybe vevő felnőtt és kiskorú személyeket kell figyelembe venni.

10. §. (1) A vendégekártya birtokosa a kártya felmutatásával jogosult

- a) a dobogókői parkolóban történő parkolás esetén 50 %-os díjkedvezményre,
- b) a Fő utca 16. szám alatti tájház belépési díjából 50 %-os kedvezményre,
- c) a „Piliszentkereszt vendégekártya elfogadóhely” táblával megjelölt szolgáltatások kedvezményes igénybevételére.

(2) A jegyző az új elfogadóhelyekről az Önkormányzat honlapján valamint a települési hirdetőtáblára kihelyezett hirdetőnyelven tájékoztatja az érintetteket.

(3) A vendégekártya birtokosa az (1) bekezdésben meghatározott kedvezményekre a vendégekártyán feltüntetett időtartamon belül jogosult.

11. §. (1) A vendégekártya elvesztését vagy megsemmisülését haladéktalanul jelenteni kell a szálláshely-szolgáltatónak, amely azt továbbítja a jegyzőnek. A jegyző a kártya-nyilvántartásban a vendégekártyát érvényteleníti.

(2) A vendégekártya adatainak vagy a vendégekártyába beírt adatoknak a javítása, átírása a kártya érvénytelenségét eredményezi. Javított vagy átírt kártyát szolgáltatás igénybevételekor, illetve elszámolás alapjaként elfogadni nem szabad, az ilyen kártyát azonnal be kell vonni és el kell juttatni a kártyát kiállító szálláshely-szolgáltatónak.

5. Megállapodás vendégekártyával igénybe vehető kedvezményre

12. §. (1) Az Önkormányzat a vendégekártyával igénybe vehető kedvezményt nyújtó szolgáltatóval megállapodást köt a kedvezmény nyújtására, mértékére és egyéb feltételeire vonatkozóan.

(2) A megállapodásban az Önkormányzat vállalja, hogy a kedvezményes szolgáltatást nyújtó szolgáltatókról naprakész információt nyújt az Önkormányzat honlapján és hirdetőtábláján.

(3) A vendégekártyát elfogadó szolgáltató – a vendégek tájékoztatása céljából - köteles a szolgáltatás helyén a „Piliszentkereszt vendégekártya elfogadóhely” feliratot elhelyezni.

6. Záró rendelkezések

13. §. Jelen rendelet 2013. január 1. napján lép hatályba.

14. §. Az idegenforgalmi alapot első ízben a 2013. évi költségvetés megállapításakor kell létrehozni.

15. §. A rendelet hatályba lépésével egyidejűleg a Piliszentkereszt Község Önkormányzata Képviselő-testületének Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 10/2012. (IV.20.) önk. rendelet mellékletének 1. pontja az alábbi 3) alponttal egészül ki:

[I. A képviselő-testület a polgármesterre ruházza az alábbi hatásköröket:]

3) Az idegenforgalom fejlesztésének támogatásáról, valamint a „Piliszentkereszt” vendégház igótylésének felhasználásának szabályairól szóló 24/2012. (XI.24.) önk. rendelet

a) 5. §. (2) bekezdése szerinti megállapodás megkötése a szálláshely-szolgáltatókkal,

b) 12. §. (1) bekezdése szerinti megállapodás megkötése a vendégházhoz kapcsolódó kedvezményt nyújtó szolgáltatóval

Piliszentkereszt, 2012. november 16.

Baranyák Szilvia
jegyző

Lendvai József
polgármester

Kihirdetve: 2012. november 24.

Baranyák Szilvia
jegyző

Melléklet a 24/2012. (XI.24) önkormányzati rendelethez

„Piliszentkereszt” Vendégkártya